MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Any VII. Núm. 322 - Barcelona, dijous, 18 d'abril de 1935

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Gesta que gestaràs

UNES PARAULES DE MADARIAGA

El contingut i la forma

El pas per Barcelona d'un home com Salvador de Madariaga no ha trobat ací, certament, el ressò de premsa que mereix. La mala planeta que patim hi pot haver influït; no hi ha dubte. Però així i tot, cal sobreposar-se. No ens sortirem d'aquestes males constellacions que s'han ensenyorit de la nostra terra, sinó per la llibertat prèvia de l'esperit amb el pensament, la reflexió i l'atenció. Tot procedeix de dins a fora.

I per tal de predicar una mica amb l'exemple, gosem dibuixar un esquema de comentari a unes paraules que digué l'eximi intellectual hispano-internacional en ocasió de l'àpat que li fou ofert per la Fundació Carnegie i que es refereixen a la persona moral de Catalunya.

Agil retratista de pobles i continents; conreador, i dels bons, d'aquesta geografia humana transcendental, un pensament romàntic, que arrenca de Taine, Madariaga, entre les postres i el cafè, va fer passar tota l'Espanya davant dels ulls encisats dels que l'escoltaven. Sense oblidar, però, d'assignar els dos llocs d'honor, l'inicial i el final, a la nostra terra. Delicat i escaient homenatge de l'homenatjat als que l'homenatjaven. La seva dissertació partia de Catalunya i es dirigia, per unes meravelloses giragonses, a la mateixa Catalunya. Nosaltres, segons l'orador, tenim la missió de fer de pont entre la cultura ibèrica i l'europea. Això en començar. I en acabar, per una brillant síntesi, Espanya apareixia dividida en tres esperits (o un sol esperit constant de tres persones, a la manera d'una trinitat): el galaico-portuguès, de la lírica; el castellà, de l'èpica, i el català, de la plàstica. I aquí, fent-hi atur, esbrinava que, no tan solament som terra d'arts plàstiques, sinó que el nostre sentit de la forma arriba a que ens acontentem de la forma sense importar-nos el contingut de moltes coses.

Hi ha un regust en aquestes últimes paraules, i, tanmateix, un afany de donar-nos una lliçó, de passada, com qui diu per dir. No sabem si els circumstants van collir-la; de moment no n'hem llegit cap comentari i val la pena de fer-lo i que se'n faci força, perquè, en suma, amb més cortesia i més justesa, el senyor Madariaga continua la tradició del famós dicteri de Miguel d'Unamuno: *La estética os ahoga*! I quan les coses es diuen tant i les diu gent diversa, hi deu haver algun sentit amagat. Una passió i una versemblança.

Deixem de banda la natura de la passió que hagi pogut estilitzar la nostra fesomia dins la concepció d'ambdós retratistes. Quant a la versemblança del que diuen, ningú com nosaltres mateixos, si fem examen de consciència, no sabrà treure'n l'entrellat i el profit conseguent, perquè no és tot u que ens retreguin els defectes per delicadament que sigui o que un hom hi reflexioni per la seva pròpia voluntat i amb un daler de perfecció.

Esperit de plàstica; ordre apollini; cultura de claredat i ordre; heus ací uns bells ideals per a un poble. Encara que, com a Grècia, aquestes qualitats s'haguessin de pagar amb un defecte d'esperit collectiu; una falta d'aquella subordinació cega, a la romana, que dóna les grans victòries polítiques dels pobles. I, certament, de vegades, a Catalunya l'esperit de plàstica ha fecundat coses importants: tot el moviment de pintura i escultura de l'escola catalana, tan variat i tan obert de cara al món; la poesia lírica d'un Verdaguer, d'un Maragall, dels Alcover i Costa. En política mateix, l'amor a les formes autonòmiques, clares i racionals; el republicanisme enfront dels misticismes monàrquics. Adhuc la moderació de les dretes catalanes, en contraposició del caos polític-religiós, confusionari i despòtic del dretisme de la *meseta*. Tot això pertany al regne de l'esperit de plàstica; del predomini dels ulls i el culte de la forma bella, justa i equilibrada.

D'altra part, aquest esperit no és privatiu de Catalunya; és de quasi tot el Llevant i de gairebé tota la conca de la Mediterrània. Va lligat amb una benignitat de clima i un nivell bastant alt de la vida de l'home. Implica una alegria que s'abelleix de festes i colors. Per una paradoxa, dins d'Espanya existeix, costat per costat amb Catalunya i el Llevant, en moltes coses molt similar i políticament lligat amb ella, un altre poble que en aquest aspecte és als antípodes. Cultiva la negror i és tètric en el seu expansionar-se. (Deixem de banda la tradicional faceciositat madrilenya, fenomen complex on coincideixen causes molt diverses.) Per això ambdós tipus de pobles, seguint els mateixos atzars històrics, no es troben mai en el terreny del sentiment, perquè els humors i les visions del món són contraposats.

I no és que ells no tinguin grans qualitats i nosaltres grans defectes. Però rarament, durant els segles, hem pogut lligar. El castellà és dominant; el català, com a torna del seu esperit peculiar, individual i poc manejable. Tant els uns com els altres, no gaire polítics. I ha volgut la sort que sempre que l'hegemonia del centre ha topat amb la tendència anarquitzant de la perifèria, ha disculpat, amb les seves faltes de tacte, les faltes de sentit social dels de l'altra banda.

I aquest és el veritable problema d'Espanya. De tres ordres d'esperits que la formen ha de sortir la perfecció total; però amb una sola condició: que cadascú es formi ell mateix, però que l'un no vulgui formar l'altre, perquè no en sabrien. Que hi hagi diàleg, això sempre és fecund; però hem de posar-hi un amor, una comprensió i un tacte que, d'adquirir-los, ja és una feina.

I, pel que es refereix a Catalunya, és exacte el retret que ens feia Salvador de Madariaga. De vegades ens acontentem de la forma, sense preocupar-nos del contingut. Però només en aquelles coses on encara no hi ha un seny adquirit, una experiència. En afers de producció i de treball, per exemple, no és pas la característica de Catalunya la preocupació de la forma sense la del contingut. Potser en política...

Però aquest mal, per greu que sigui, té un remei dins els límits de les nostres aptituds; i un remei que si no ens l'apliquem a nosaltres mateixos, no és fàcil que ens el puguin donar des de fora estant, amb les millors intencions d'aquest món.

I una altra cosa: cap poble ni cap persona no s'ha d'ofendre perquè li diguin els defectes. Ha d'esmenar-se'n.

ROSSEND LLATES

A la pàg. 2:

En la jungla infernal del Gran Chaco. Escenes de bruixeria entre els chulupis, per Jean Alloucherie.

A la pàg. 3:

El neopaganisme germànic i la religió catalana, per Francesc Pujols.

A la pàg. 5:

Serge de Diaghilew, per Serge Lifar.

A la pàg. 6:

La prosa de Verdaguer, per Josep M.ª Capdevila. **Sant Tomàs Morus**, per Martí de Riquer.

Els Dijous — Blancs

REDUCTES

Rabassut, vermell de cara, amb el llavi inferior prominent i les ulleres de carei, el comerciant del vagó de segona es disposa a empassar-se el diari castellà independent des de la capçalera al peu d'impremta. De tant en tant, esguarda, per damunt dels vidres, els altres passatgers i veient que el del davant seu llegeix el mateix full, s'infla de satisfacció i xucla el cigarret amb un urc inimitable. En acabar d'engolir l'article de fons, s'adreça al seu collega de lectura i li confia:

—Avui ve l'article setmanal del director; és un xicot que m'agrada força. Si jo sabés d'escriure per al públic, ho tractaria de la mateixa manera.

Les explicacions que dóna el comerciant traeixen, però, la seva impermeabilitat.

La placidesa interior del comerciant s'estronca sobtadament: vora la finestreta, un home d'uns trenta anys desplega un diari català liberal i l'encetà amb una naturalitat perfecta. El comerciant agafa un acaloramentimpossible, inicia uns tics emparentats amb el reny, i amb la cama dreta, que amb prou feines arriba al trespol, sembla que faci anar una màquina de cosir. Geniüt de mena, arrabasaria, si gosés, el diari català, el rebregaria, l'estriparia i el disseminaria a l'envit del bufarut del tren. La impassibilitat del gustador de premsa catalana acaba de treure de fogó el comerciant i, fitant el seu amic, esclata:

—A mi, no m'ha vist mai ningú amb un diari polític als dits. Ah, no! Això sí que no! No vull que em calentin el cap; bé prou que m'he de preocupar per altres coses! I, a més, figuri's que em decidís a llegir-ne: què dirien els meus coneguts? Doncs: «Aquest ximple ja s'ha deixat entabanar; ja l'han conquistat.» I a mi, els polítics, sap, em són odiosos. Ah, els polítics, solament pensen amuntegar cent o doscents mil duros, bastir-se una casa i viure com uns grans senyors. Són la nostra desgràcia. Vol que li ho digui clar? Per mi, haurien de governar els gremis. Quina administració més neta i transparent que tindríem! Però quan veiés que algun subjecte arreplegués massa diners, li plantaria una puntada de peu; tan sols li deixaria fer els justos per a viure decentment. I quins pressupostos que tindríem! Perquè fer uns pressupostos a base de carregar cada dia més el contribuent, no té cap mèrit. No ho veu vostè així? Que reduïxin les despeses i ens deixin en pau! A propòsit, com s'ho fa vostè, quan surt de viatge?

—Deixo un dependent antic.

—Ja és de prou confiança?

—De bona fe, que sí.

—Miri que l'ocasió fa el lladre...

—Tanmateix és un bon noi. I quan jo no puc sortir, l'envio a ell, mitjançant un petit sou i comissió.

—Mal fet, home; mal fet. L'experiència m'ha ensenyat que no hi ha res com la comissió a seques; perquè s'estimulen més i tothom hi surt guanyant.

El lector del diari català liberal, en aturar-se el comboi, deixa el periòdic damunt el seient, obre la portella i amb un «Bon viatge!» s'acomiada. Aleshores el comerciant revient à ses moutons: *els diaris polítics no porten mai res que valgui la pena i quan en veu algun a la seva Associació, en fuig per por de contagiar-se. La temptació, però, li crema el pit; guaita el diari català de cua d'ull i la mà se n'hi va tota sola:*

—No sé què deu representar aquest gravat. I llegeix la llegenda: «Els darrers tocs a la colossal estàtua de Britània que serà collocada a l'Oxford Street...» I què és aquest article? La nostra gran agricultura. *No ho entenc! Què n'han de fer d'això els diaris polítics?*

S.

MIRADOR INDISCRET

El capital i el Trabal

El Poble, nou diari d'esquerra que ha d'inspirar el diputat senyor Trabal, anuncia des de fa temps la seva aparició. Però fins ara només han aparegut cartells i gasetilles.

Què ha passat amb *El Poble*?

Es digué en un principi que el diputat senyor Mangrané el finançaria. Al mateix temps foren donats a conèixer oficiosament els noms dels futurs director i redactors.

Aquests — director i redactors — han anat ja retirant-se un darrera l'altre.

El senyor Mangrané sembla que també s'ha retirat.

Quant als primers, la cosa és de fàcil arranjament.

En canvi, la retirada del senyor Mangrané és ja més dolorosa, i planteja un problema molt més difícil de resoldre.

—Se'ns n'ha anat el capital! — exclamava l'altre dia, amb aire pessimista, un dels contertulis del pis que *El Poble* té llogat al carrer de la Canuda.

—Bé... ens resta encara el Trabal! — contestà, sorneguer, un company.

D'on surten les misses?

El senyor Mangrané no haurà donat diners per a *El Poble*, però existeix un fet certíssim, i és que *El Poble* porta a aquestes hores alguns milers de pessetes invertides en pis, llum, paper, cartells i altres despeses prèvies.

Evidentment, hi ha hagut un «cavall blanc».

Al capdavall, un «cavall blanc» es troba de pressa.

Suposeu, per exemple, un mosso de mercats.

Suposeu, després, que aquest mosso de mercats treu la rifa...

Què li costa despendre's d'un bon grapat de duros davant la perspectiva d'ascendir, el dia de demà, a director d'un gran mercat?

Esplais honestos

Als balcons de Lliga Catalana, del Passeig de Gràcia, no hi havia cap personalitat rellevant contemplant la parada militar de diumenge darrer. En canvi, vint o trenta passes més avall i barrejat entre el públic, En Puig i Cadafalch gaudia delitosament de l'espectacle.

—Es veu que li plau força!

—Sí, és una de les seves flaqueses.

—Bé, vaja, com els toros a l'Abadal.

Decorats de paper

Ja no es canta gall ni gallina de la comèdia de Carles Fages de Climent *El jutge està malalt*.

Les anècdotes entorn d'ella continuen, però, fent les delícies de les penyes de gent de teatre.

La millor, potser inventada, és aquesta: Fages de Climent, en veure que l'escenògraf pintava el decorat damunt paper, protestà:

—Un decorat de paper?

—No se'n fan d'altres des de deu anys ençà — respongué l'escenògraf.

—Ah caram! I... d'on el treieu aquest paper tan ample?

La qüestió, omplir el teatre

—Mentre *El jutge està malalt* figuri al cartell — sostenia Fages de Climent —, el teatre no pot aparèixer buit. Cal intensificar la propaganda, i, si convé, regalaré entrades i seients.

En efecte, Fages de Climent començà ell mateix a fer la *réclame* de la seva obra.

Tots els amics que trobava eren pregats d'anar al Palace.

—A veure si feu baixar gent de Sarrià! — demanà a J. V. Foix.

Una nit, a tres quarts de deu, es presentà a la taquilla de la revenda.

—Quantes butaques heu venut?

—Dues.

—Dues? Això no va pas bé! Me'n vaig a repartir seients.

Es tragué un munt de *vales* de la butxaca i allí mateix, a les portes del Lion d'Or, els oferia als passants igual que si oferís prospectes del Mònaco o guies nocturnes.

L'endemà, corrien per l'Ateneu aquests versos:

En Fages no es deixa abatre
i, a la gent que surt de l'estanc,
diu, enfilat dalt d'un banc:
—Si voleu anar al teatre
us dono entrades de franc!

«Sex appeal»

La festa major que el Bloque Nacional es proposa celebrar a Terrassa el dia 28 d'aquest mes, amb Goicoechea per *vedette*, ha tret de polleguera les penyablanquistes i les nosiegues, al punt que intenten desvetllar els adormits sentiments monàrquics de les japs:

—No dejaréis de reconocer que, en cuanto a distinción y donaire, ningún político supera a Goicoechea...

—Todo lo que tú quieras, pero desde que supe que lleva corsé, le tengo tirria.

Una lectura frustrada

En Costa i Déu i En Modest Sabaté, de *La Veu*, han escrit a quatre mans un llibre objectiu (?) referent a la famosa nit del 6 d'octubre. Per a preparar-se la propaganda invitaren llurs amistats a la lectura d'alguns fragments del llibre que apareixerà el dia de Sant Jordi. Acudiren a la invitació mitja dotzena de persones i començà l'acte amb la lectura del pròleg, obra de Maspons i Anglasell, que deu ocupar la meitat del llibre. El propi autor que el llegia va dir que li semblava millor deixar-ho córrer, a no ésser que els assistents es conformessin a quedar-se sense sopar i anar a dormir a la matinada. S'acordà per unanimitat deixar-ho córrer i llavors En Sabaté llegí un fragment del llibre. Aquest fragment, objectiu (?) no cal dir-ho, feia referència als fets ocorreguts a l'Ajuntament i a cada moment el lector era interromput pel públic per tal com no deia ni una sola cosa ajustada a la veritat dels fets. Per tal de compendre de la manera objectiva (?) que ha estat fet el llibre dels dos periodistes de *La Veu*, solament cal esmentar que ja s'havia donat a la impremta un paràgraf que deia que el secretari senyor Pi i Sunyer, *germà* de l'alcalde, s'havia apressat a circular les convocatòries per a la reunió d'aquella nit.

En sentir aquest disbarat, el senyor Pellicena, que assistia a la lectura, va dir:

—Home, potser que no ho carregueu tant...! En Pi secretari és solament cosí de l'alcalde d'aquell temps.

La lectura es va acabar als pocs moments.

Avis als navegants i als col·leccionistes

Com cada any, s'està preparant la invasió de Mallorca pels excursionistes barcelonins amants de la barrila i d'una costellada a Vallvidrera. Si entre aquests navegants hi ha algun aficionat a fer collecció de rètols estrafolaris, els invitem a examinar el que apareix en una fàbrica de calçat situada al camí del Terreno. Com qui no diu res, es titula *La Fuerza del Destino*, i ens fa l'efecte que és dels millors que corren.

Aurea de Sarrà reneix

Sota aquest títol, que és ja un poema, ha estat tramesa als diaris barcelonins una gasetilla que, per a contribuir a la felicitat dels nostres lectors, ens plau de reproduir íntegrament.

Diu així:

«Després d'una llarga pausa de quins motius no coneixem, ens arriven noticias interesants de l'ilustre artista Aurea de Sarrá. ¿Quines son las causas que l'han allunyada de l'escena i el seu llarc silenci? Tot es incognit en aquesta dona estranya. Uns diuen, qu'una gran depresió moral va enmalaltirla seriosament. Altres, que un gran desengany amorós va trastornar-la. Però creuen els de més aprop, que sols una disciplina rigurosisimima d'estudi, de la que molt aviat en gaudirem els resultats, ha sigut la veritable causa de la seva desaparició durant dos anys. ¿Que hi haurá de cert en tot això? Qui ho sap! En una dona tan complexa com Aurea, que viu tan lluny de tota vida quotidiana i real, tot es posible. Pero en fi, sabem segurament que aviat ofrenará al public de Barcelona uns extensos recitals de declamació i que entre ells, un, será dedicat exclusivament a la conmemoració del Centenari de Lope de Vega, interpretant d'aquest inmortal poeta una selecció de les seves més gloriosas obras. Al ensemps, es diu també que prepara uns grans espectacles plastics al aire lliure i que aquests tindran lloc al Teatre Grec del Parc de Montjuich. Sabem també, qu'aquesta incognita dona fins avui, es trova hostatjada en el seu hotelet de Sitjes, lloc preferit i molt estimat per ella, doncs sempre que la hem parlada, ens ha assegurat, una i mil voltes que Sitjes l'atrau sobre tots els llocs del mon i que es a Sitjes aont trova la preferencia per l'estudi, per a descansar i per a oblidar.»

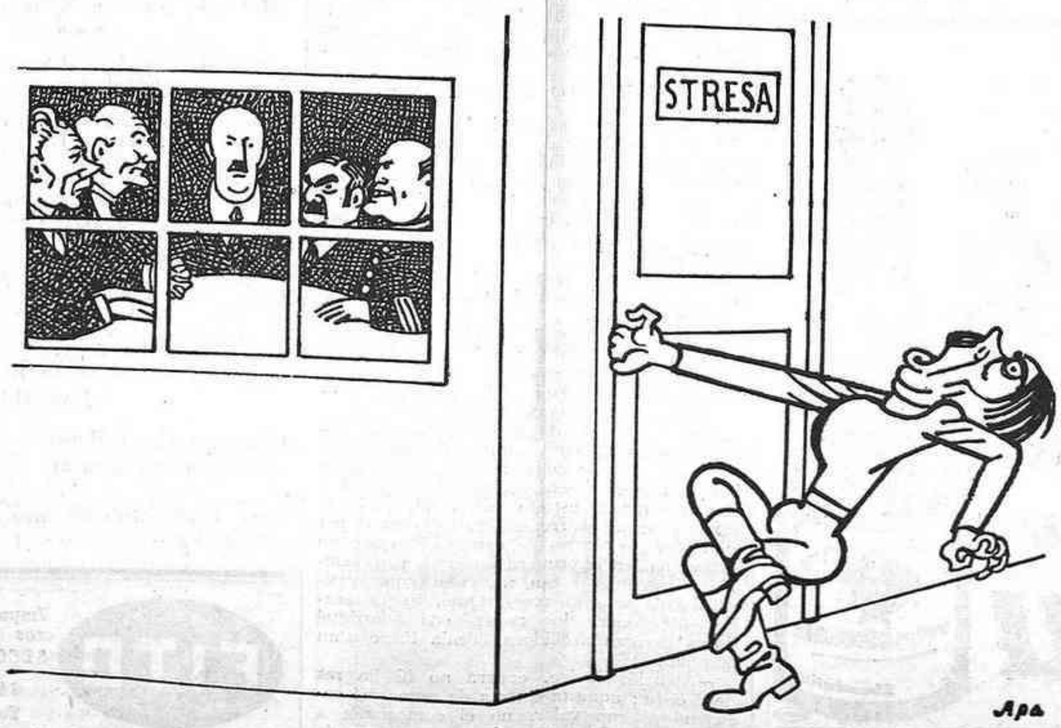

SETMANA DE PASSIO

(c) Ministerio de Cultura 2006

EN LA JUNGLA INFERNAL DEL GRAN CHACO (*)

Escenes de bruixeria entre els chulupis

FERES I SERPS

Una vida animal intensa i sovint invisible omplia el *monte*. Famílies senceres de simis minúsculs, *cai miriquina*, dissimulats en un lloc o altre sobre els nostres caps, es posaven a xisclar de por en acostar-nos-hi; alarmats així, llurs veïns els lloros s'alçaven a dotzenes. Els *venados* abundaven, però la malesa era massa densa: en un parell de bots fugien de l'abast dels nostres màusers.

O bé lliscaven serps...

Car ens trobàvem ara en la zona del Chaco on viuen serps gegants i tigres. Si aquests tigres restaven invisibles i s'assenyalaven solament per algunes petjades, les serps, en revenja, ens omplien d'emocions variades.

El tercer dia, en cosa de mitja hora, vàrem veure dues enormes boes cargolades com lianes sobre uns troncs de quebratxo. Cada una devia fer de cinc a sis metres de llarg per uns vint-i-cinc centímetres de diàmetre. La nostra presència no semblà afectar-les gaire. A poc a poc s'esmunyiren fins a terra i desaparegueren entre les bardisses.

Més petites, però més verinoses, algunes serps de cascavell, *nyakanina* i un *cururu* fugiren davant nostre. Les primeres, d'un verd fosc, el cap triangular i aplatat, el soroll de llurs cascavells que s'assembla fins a confondre-s'hi amb el de rebregar paper; les *nyakanina*, groc clar tacat de negre, i el *cururu*, quasi negre amb una creu blanca al cap.

Un home distingí fins una serp coral. Minúscula i d'un magnífic colorit, roig, groc i negre, però és la serp més verinosa dels boscos de l'Amèrica del Sud. La seva mossegada, a l'edat de dues setmanes (a penes vuit centímetres de llargada), ja no perdona. No existeix cap sèrum contra els seus efectes. El famós Institut Butantán, a Sao Paulo, proporciona sèrums que contraresten l'efecte de la mossegada o de la picada d'una vintena d'espècies de serps reputades mortals, d'aranyes-crancs o d'escorpins, igualment mortals, però la ciència no ha trobat res encara contra aquell joiell vivent.

Tard de la tarda, els rèptils ens proporcionaren la primera alarma seriosa d'aquesta expedició. Asseguts o estirats a terra prenïem alguns minuts de descans; bruscament, a alguns metres de nosaltres, s'elevaren com vagits d'un nou nat. L'efecte d'aquest soroll inofensiu fou veritablement prodigiós. D'un bot els homes saltaren sobre els fusells. Jo m'havia quedat assegut, no comprenent res d'aquests plors de criatura i aquesta alarma. Un soldat se n'adonà.

—*Cururu chini*! — em xiuxiuejà —, l'única que ataca l'home...

I d'un bot em posava dret, amb el Colt a la mà.

Unes branques cruixien a prop. No aconseguírem veure el *cururu chini*; la nit ja queia, però l'endevinàrem clavant les seves mirades envers aquests éssers estranys que violaven el seu domini, disposat a saltar al primer soroll. Els vagits de nou nat s'espaiaren i afebliren.

Immediatament després reemprenguérem la marxa.

—*Cururu chini*, al Matto Grosso li diuen *anaconda*, una paraula que no fa de bon sentir al Chaco — em diu Perrier —: aquest monstre, el cap del qual s'assembla al d'un gos gros, quan ataca efectua bots prodigiosos. Els seus ullals poden fer ferides horroroses, però no se'n serveix fins després d'haver esclafat la seva presa. S'ha vist *cururu chini* esclafar una vaca en pocs segons. A més a més, difícil de matar. Una vegada, al Matto Grosso, vaig ficar cinc bales de 45 en el cos d'un *cururu chini*. Doncs bé, al cap d'una hora encara es bellugava i donava uns cops de cua capaços de trencar-vos un membre.

LA SET

Acampàrem en una clariana per a passar la nit. Organitzàrem, per prudència, un torn de guàrdia. Per a alleugerir, havíem deixat les mosquiteres al camió i els insectes no ens planyien. Dormia malament. Tenia set.

Els mosquits i la set, tals són els dos grans enemics del Chaco i tant més perillosos que les nostres armes no podien servir-nos contra ells. Els viatgers s'estenen en descripcions aterridores sobre troballes amb tigres, cocodrils, *piranas* o peixos taurons, serps gegantines. Els mosquits i la set causen força més estralls. Per una dotzena d'homes que desapareixen cada any sota la dent de les feres de terra i d'aigua i dels rèptils, quants milers de soldats rosegats per les febres, quantes patrulles perdudes i els homes de les quals han mort de set!

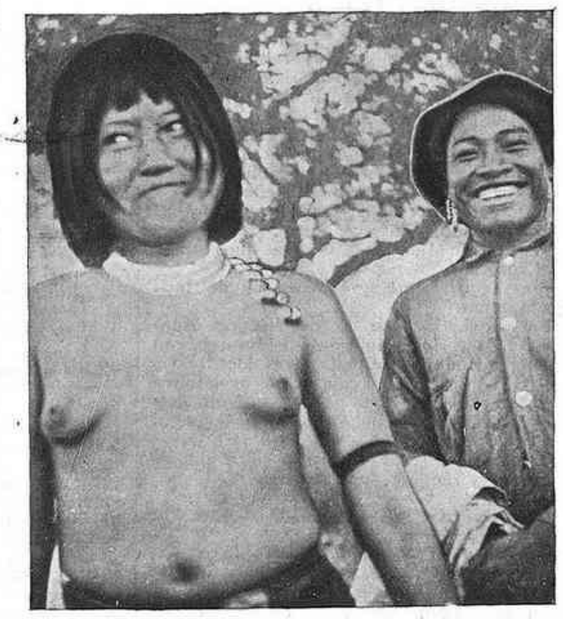

Una parella d'indis lengües

L'endemà matí, cap allà les deu, caiguérem en fi sobre els famosos pantans. Aquesta sortida sobre un veritable horitzó fou com una deslliurança. Sota les canyes, ben protegida del sol, l'aigua era fresca. D'un sol cop, en vaig beure prop d'un litre, baldament arrisqués el paludisme o no. Després d'això, com que no n'havíem tingut ocasió des de Muñoz, ens passàrem una mica d'aigua per la cara.

Cinc o sis quilòmetres lluny udolaven uns gossos.

El campament chulupi era a prop...

Anàvem sense malfiar-nos, massa enfeinats a manejar el matxet per a vigilar les solituds. Sortiren bruscament de la jungla. Sens dubte ens vigilaven d'ençà que havíem entrat en llur territori. En vaig comptar vuit. D'aquests exploradors chulupis, dos solament portaven carrabines de guerra, uns màusers bolivians; els altres anaven armats d'arcs i de fletxes.

Si ho haguessin volgut, ens haurien pogut matar vint vegades, silenciosament, traïdorament, a tall de veritables primitius de la gran selva tropical. Però potser havien reconegut els nostres uniformes paraguaians i la tribu tem les represàlies del post de Muñoz. Devien seguir-nos des de feia hores, esmunyint-se sota el bosc, i ara que arribàvem a llur campament, apareixien i se'ns entravessaven pel camí. Sota els nostres uniformes, estàvem esgarrapats per les espines i les nostres botes a penes ens protegien dels cactus, però el *monte* del Chaco havia estalviat misteriosament llurs cossos nus. Estàtues vivents de bronze, els teníem allà, davant nostre. Llurs rostres salvatges no reflectien res. Solament ens tallaven el camí, com si ens diguessin: «No aneu més lluny; aquesta selva és nostra.»

UNA TRIBU DE GENT CEPADA

Tots ens passaven de tot el cap. Jo admirava llur tors potent i ample, llurs cames esveltes i musculades. A despit dels tatuatges roigs que mostraven sobre el front, les galtes i el mentó, llur rostre no mancava d'una certa noblesa. Alguns tenien les celles resseguides de blau. La templa sortint, els ulls un xic ametllats, em recordaven alguns tipus siüx trobats en les reserves de North Dakota. Duien els cabells, llarguíssims i d'un negre metàllic, agafats amb una veta de lianes trenades.

Roberto Perrier, com a cap del nostre grup, parlà primer. Abans d'aquesta guerra, empès pel dimoni de l'aventura, havia corregut les pistes perilloses del Chaco i del Matto Grosso brasiler, traficant amb pells de tigres i de serps gegants, acomboiant bestiar de contraban, prospectant diamants i maragdes. Coneixia la majoria de dialectes dels indis de la plana, chulupis, lengües, matocos.

—Som paraguaians — els digué —, amics. Els paraguaians sempre han protegit la raça chulupi, li han deixat els seus territoris de caça, concedit un refugi quan fou rebutjada del Chaco Argentí. Només volem passar la nit en aquest campament... Tenim una mica de farina i de tabac... Les dones seran respectades, els béns... Venim a tall d'amics. Ens heu de rebre com a amics...

Els indis conferenciaren entre ells. Enraonaven d'una manera gutural i sacsejada, amb la boca gairebé tancada, sense cap gest. Un d'ells que portava un fusell — evidentment era el cap — s'acostà a Perrier, i mogué el cap en senyal d'aquiescència. Els homes s'arrengleraren a les vores de la pista. Reprenguérem la marxa per la selva, els indis a darrera de tot.

UN TIRADOR HÀBIL

Alguns minuts després, vaig tenir ocasió d'apreciar millor quin perill hauríem corregut si els nostres uniformes haguessin estat d'un altre color o si l'esquer de les armes els hagués enllaminit més. Al capdamunt d'un quebratxo, a seixanta passos endavant, hi havia una àguila de plana, segurament devorant alguna perdiu. Per al fusell de guerra, l'àguila i el còndor dels Andes són uns blancs desconcertants. Si ofereixen una certa massa de mira, gràcies a les ales gegantines, el cos i els òrgans essencials són relativament reduïts. Molts tiradors hàbils haurien esguerrat el tret.

Un indi es destacà del grup. S'assegué a terra, el cos tombat enrera, agafà l'extremitat inferior del seu arc entre el dit gros i el segon del peu, prengué una llarga fletxa de canya amb plomes en un cap i una mena de punyal en l'altre, l'estrebà en la liana que tivava l'arc, i tirà amb un gest puixant i flexible. La fletxa s'escapà

Jove indi lengua

amb un xiulet lleuger, prengué altura, semblà baixar una mica en arribar sobre el quebratxo. Travessada de banda a banda, l'àguila, envergadura desplegada, caigué sobre la jungla. Se la sentí gemegar alguns instants.

Vaig voler provar l'arc de fusta *caranday*, però a penes si vaig reeixir a tivar la liana a meitat de la llargada de la fletxa, que, giravoltant, caigué a una vintena de metres.

LA RECEPCIÓ DEL CAP

El campament estava instal·lat al marge del bosc, no lluny dels aiguamolls; les cabanyes eren tan baixes que desapareixien gairebé enterament darrera les altes herbes. No vàrem veure ni dones ni criatures. La tribu semblava constituïda solament per guerrers. Bandades de gossos famolencs ens seguien grunyint.

Escortat per una veritable guàrdia d'honor, la cara pintada de vermelló, el cacic sortí a rebre'ns.

—*Guasquiec mooo*! Benvinguda, blancs! — respongué a la salutació de Perrier —. *Guasquiec paraguayos*! Benvinguda, paraguaians! —afegí després, desitjós de mostrar els seus coneixements.

Després ens estrenyé la mà a tots. En tant que cacic, anava sumptuosament vestit de cotonades de color i d'una vella guerrera d'oficial desencauada Déu sap on i bon xic massa estreta per a ell. Duia al cap un ample barret de palla coronat per una tofa de plomes de perdiu. El cacic no estava pas en la primera joventut, però semblava tan fort i tan musculat com qualsevol dels seus guerrers. Quan hagué acabat d'estrényer les mans, ens somrigué d'una manera acollidora. Tenia l'aire d'un bon jan.

—Atenció, *amigo*, encara no hi ha res de decisiu; aquesta estreta de mans del cacic no té cap valor, no el compromet a res pel que fa a nosaltres; és un simple gest del blanc que ell imita per a fer-nos contents. Cal passar pel cerimonial indi de l'amistat. Tot plegat, res. No us ve d'una punxada més o menys, i quan un ha begut l'aigua dels aiguamolls... Sobretot deixeu el Colt tranquil quan els homes tivaran els arcs!

LA CERIMÒNIA DEL BON ACOLLIMENT

Un altre personatge entrà en escena. L'ull esquerre buidat, els cabells caient-li damunt les espatlles, abominablement llardós. Era el bruixot de la tribu.

Alloucherie i el cap de la tribu chulupi

Amb una rapidesa increïble es murmurava a ell mateix un seguit de discursos estranys. Havia dut una fletxa rovellada i una copa de terrissa.

El cap posà el seu braç esquerre sobre la copa. Sense aturar les seves oracions, el bruixot féu rajar la sang d'un cop de fletxa.

—El vostre braç també—m'apuntà Perrier—; només és una punxada.

Vaig resignar-me; a més a més, no es podia fer altra cosa. El borni em va fer un bon tall, la sang caigué dintre la copa; agafà el braç del meu company i li féu sofrir el mateix tractament.

El bruixot, grinyolant i barbotejant, tornà el recipient al cacic. Aleshores, la seixantena de chulupis que formaven un ample cercle entorn de nosaltres quatre, agafaren un arc cada un i fletxes, els armaren, ens apuntaren...

Confesso que tot això em feia ben poca gràcia. Sense el consell de Perrier, potser no hauria deixat el Colt tranquil.

L'ALIANÇA DE LA SANG

Sense immutar-se, el cap elevà lentament la copa de terrissa fins als seus llavis, va beure alguns glops, després em passà el cocktail.

—Beveu també, tant si us agrada com no—em manà Perrier—, si no, no responc de res...

El paladar una mica contret, vaig haver de tastar l'horrorosa barreja. Impossible de fer trampa! El maleït bruixot m'observava de prop. Era calent i llefiscós. Només de pensar-hi, encara se me'n va la gana per tot un dia. Perrier també va haver de beure algunes gotes de les nostres tres sangs.

El bruixot li agafà la copa de les mans, l'alçà vers el sol. Els indis aleshores proferiren un formidable crit de triomf, alguna cosa com *Nom Paha*! Les fletxes volaren vers el cel. El pacte de l'amistat estava conclòs. El sol n'era testimoni...

Com si haguessin esperat aquest senyal, les dones sortiren del bosc on s'havien amagat en arribar nosaltres, seguides de la quitxalla. S'encengueren focs davant les cabanyes. La vida de la tribu era represa.

* * *

Hàbilment separats dels nostres guàrdies de corps, amenaçats per una seixantena de fletxes acerades, Perrier i jo havíem hagut de mullar els nostres llavis en la copa de la sang i de l'amistat. La cosa no tenia res d'agradosa i no puc pensar-hi encara sense una esgarrifança de fàstic; però estàvem voltats dels indis més primitius de la jungla del Gran Chaco i els primitius tenen reaccions que més val no provocar.

Acabada la desagradable cerimònia, el camp dels chulupis era com a casa nostra. El cap havia begut sang de la nostra; nosaltres n'havíem begut de la seva; el bruixot havia presentat la copa al sol-déu. Des d'ara érem amics; les nostres vides esdevenien sagrades per als guerrers de la tribu.

JEAN ALLOUCHERIE

(*Copyright Opera Mundi*)

(*Segueix a la pàgina* 8)

(*) Vegi's MIRADOR, números 316, 317, 318, 319 i 321.

L'APERITIU

Disney. — Aquestes darreres setmanes, dos cinemes famosos on es projecten documentals i reportatges, s'han dedicat a homenatjar els creadors de ninots animats, entre els quals Walt Disney excelleix per la seva insospitada imaginació, per la seva gràcia i per la perfecció de les seves realitzacions.

Els films de ninots, quan varen començar, representaven una mena de descans, d'un humor més o menys reeixit, entre l'aliment abassegador dels films normals. Però de seguida aquelles creacions, que semblaven secundàries dins de la marxa del cinema, anaren agafant importància i adquiriren en poc temps un relleu formidable. Els ninots jugant l'absurd es convertien en les veritables *vedettes* còmiques del moment, molt més fortes i més reals que les *vedettes* de carn i ossos, i els ninots acabaren per ésser més populars i més vius que els mateixos actors. Quan aquesta classe de films ha arribat a la perfecció tècnica i després de veure els grans encerts i les troballes meravelloses que aquests dies hem pogut tornar a admirar, potser arribarem a la conclusió que el plat més intens que ens ha servit el cinema fins avui dia i la gran revelació són precisament aquests films de ninots, negres i colorits, esquemàtics o resolts amb una mena de realisme màgic.

Aquests films són per mi el pas més de gegant que s'ha donat dins del camp de la imaginació en l'època que vivim. Acceptem el cinema com una conseqüència del progrés material i com una conseqüència artística tan meravellosa com es vulgui, però el cinema a base d'escenaris artificials o naturals i a base d'actors de carn i ossos, no és més, i cada dia ho demostra d'una manera més clara, que un resultat lògic i una derivació lògica del teatre de sempre. Els films més bons neixen d'una invenció teatral o d'una escenificació qualsevol. La paraula i l'acció humanes són el punt de partida de tota mena de cinema, com ho són de tota mena de teatre. En això la poesia del cinema és tan limitada com la poesia del teatre. Però el cinema de ninots animats, aquesta branca a part, en la qual tant la tècnica com la imaginació són molt més complicades que en els films normals, obre la porta del pur goig imaginatiu, insospitat a cada moment, amb unes possibilitats infinites, amb un camp tan ample i tan extens com els somnis. Cert que els espectacles de *féerie*, de fonts lluminoses i d'apoteosis són tan vells com el teatre. El somni espectacular l'han tingut totes les èpoques, però malgrat totes les trampes i tots els trucs i tots els invents, aquest somni espectacular no havia pogut tenir mai una vida completa, no podia actuar sense un esforç i una gran part de bona fe per part de l'espectador. Mai en aquesta mena d'espectacles no s'havia pogut arribar a crear una vida autèntica, independent, que anés pel món amb una personalitat pròpia i terrible.

Entre els invents meravellosos, de caràcter limitat, jo recordo com una cosa extraordinària, no superada encara, de l'època dels nostres besavis, aquelles magnífiques capsetes de música amb minúsculs ocells i flors raríssimes; allò només retenia un aspecte curt o uns moments limitats d'una vida de somni. En canvi, el cinema de ninots ha arribat a crear somnis perfectes que comencen i acaben als ulls de l'espectador amb una realitat màgica més forta i més punyent que la vida. Nosaltres podíem llegir la història de la Ventafocs, per exemple, la podíem imaginar, fins podíem veure realitzada escènicament una ombra que ens suggerís la història. Però nosaltres no la podíem veure. Era impossible que els nostres ulls contemplessin els llangardaixos convertits en cavalls i la carbassa convertida en una carrossa magnífica. Aquesta història tan vella, tan fina i tan humana de la Ventafocs que s'explica en el folklore de tot el món, la podem veure amb els ulls per mitjà del film de ninots, i en veure-la la màgia i el prodigi de la història encara es fan més amples, agafen unes proporcions que nosaltres no havíem previst. Tota la imatgeria oriental que va néixer a l'ombra de les històries aràbigues i perses i tota la imatgeria d'un Beardsley o d'un Rackham o d'un Dulac, aquell món d'un agradable o neguitós misteri que ha ilustrat la literatura de somni i que només el podíem suggerir, avui se'ns anima davant dels ulls amb les flexions precises d'un cos viu, amb el so, amb el color i amb el gust d'una vida somiada. I això és un triomf exclusiu del cinema de ninots, és la cosa més nova que ha produït l'espectacle dels nostres temps pintant l'humor més actual amb la poesia més antiga. Jo no sé si és que em deixo absorbir amb una bona fe absoluta per l'espectacle que em plau o si estic atacat d'un cert infantilisme davant tota mena d'espectacle, però referent al cinema de ninots tinc de dir que no he presenciat res al món, que mai no he vist res que em doni aquesta plena saturació d'alegria o d'entusiasme o de meravellament com aquests films colorits de Disney que s'han fet populars i famosos a tot el món, i que jo prefereixo damunt de qualsevol mena d'espectacle.

A la quantitat enorme de poesia i de màgia que fa vibrar de punta a punta un film com el dels *Tres Porquets* o com *La Cigala i la Formiga* s'hi afegeix la quantitat inesgotable d'humor i de malícia, aquesta invisible, i de desesperada i torturada modernitat, que hi ha en els més lleus detalls combinant els elements més fins i més nerviosos amb les troballes més grotesques. Sembla que hagi estat necessari l'invent del film de ninots perquè es produís una expansió més intensa de les facultats imaginatives. Jo crec sincerament que Disney és una de les figures més genials i més originals que avui dia hi ha al món, i un dels artistes creadors que ha sabut trobar d'una manera més encertada el gust precís de la seva època. Jo crec que baden solemnement les persones que donen a aquesta mena de films una importància només epidèrmica i no saben veure'n tota la densitat d'esforç i d'imaginació que acumulen. Aquests films només tenen per mi un defecte, el defecte de les coses excellents: que són d'escassa producció i que duren poc. A mi amb un film d'aquests no em faria res adormir-m'hi una temporadeta i despertar-me quan m'haguessin sortit vint-i-cinc cabells blancs més a cada pols.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAMISERIA FITO BARCELONA
Importants rebaixes per ampliació
SECCIO A MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

El neopaganisme germànic i la religió catalana

Així com l'altre dia, parlant dels problemes religiosos del món modern, fèiem veure que el Japó volia sortir de la religió d'Estat o sigui del sintoisme, que adora la dinastia i els herois que han mort per ella, per elevar-se a una religió de bases universals, ara, avui, veurem que a Alemanya passa exactament el contrari. Volen deixar la religió de bases universals, per crear una religió d'Estat, que en lloc de sintoisme es titula neopaganisme.

Fa algun temps que a Alemanya, renegant del cristianisme, que en aquell país ha fracassat en totes les seves formes, s'hi palesen tendències més o menys líriques de retorn al paganisme.

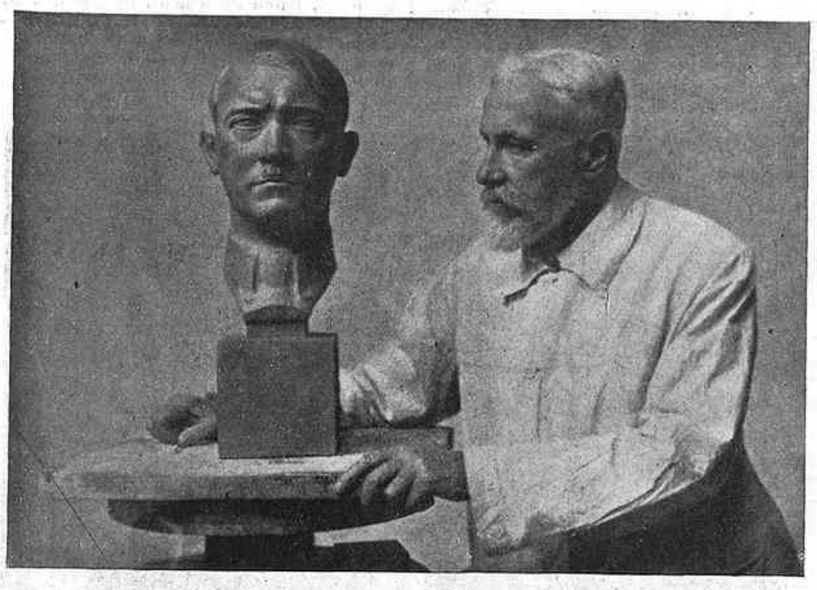

Bust de Hitler i el seu autor, Constantin Stark

D'aquella famosa potència europea, que per dominar les altres potències va esclatar, com una bomba, al mig del món, tirant-ho tot en l'aire i jugant-se el tot pel tot, produint la cèlebre guerra europea de l'any 14 d'aquesta centúria, que va acabar essent mundial, no ens n'estranya res. Ja tenim dit i redit que l'escola filosòfica típica d'aquell país, presidida per Kant, s'havia proposat girar el món a l'inrevés, fent anar el de baix a dalt i el de dalt a baix. Alemanya, com nosaltres creiem palesar clarament en el nostre *Concepte general de la ciència catalana* (que tenim el plaer de recomanar als nostres lectors que no el coneguin), és l'alcaloide de l'esperit septentrional europeu, que exalta la voluntat per damunt de tot, al contrari de l'esperit meridional d'aquest mateix continent, que predica i practica la primacia de la intelligència. I com que Alemanya, com és sabut, és el país de la música, contraposada a la música italiana, resol el seu ideal voluntariós i capgirador per mitjà de la música. Si la música italiana és còsmica, perquè tendeix a la forma, la música alemanya és caòtica perquè tendeix al fons. Els genis musicals alemanys són únics al món per la profunditat. Cap geni musical italià no els supera en pregonesa. Bach, Beethoven i Wagner no són sols la trinitat del món musical, sinó la trinitat del Caos. Són el Brama, el Visnú i el Siva i el Pare, el Fill i l'Esperit Sant del món a l'inrevés. Bach, el més gran, encara que l'únic frenat per la influència italiana, però sòlidament basat en la tradició musical alemanya, és el que obre les portes a Beethoven i a Wagner per portar la música a la representació del món a l'inrevés somiat pels filòsofs alemanys. Els músics realitzen el somni dels filòsofs. La música alemanya, amb la seva potència sublim i genial, ens ofrena una imatge viva del caos. La música alemanya és el caos que no podent entrar pels ulls, entra per les orelles. Ja que la filosofia no ens en va poder donar la visió, la música ens en dóna l'estrèpit. Si els filòsofs d'aquella terra no van poder capgirar el món, la música el capgira, fent-nos sentir la remor del caos. El que en la filosofia no va passar d'ésser hipotètic, perquè la manca de contacte amb la realitat ho desacreditava i esvaïa, en la música, que no exigeix el contacte amb la realitat, va ésser realitat.

No ens ve doncs gens de nou que ara aquest país, que ha esmerçat el seu geni tan pregon com original a capgirar les coses, vulgui tornar al paganisme que per ells pot ésser una manera com una altra de tornar al caos o món de la voluntat, sistematitzat per Schopenhauer i alliberat per Nietzsche. La nostra professió de fundadors de religions, a la qual, com saben els nostres lectors, fa tants anys que ens dediquem, ens obliga a advertir els alemanys que retornar al paganisme, si es fa sincerament, com creiem que ho fan ells, és donar símptomes fatals de retorn a l'estat primitiu de què ha sortit la civilització, i al qual un dia o altre, per llei natural, han de tornar totes les civilitzacions. Si ho fan com a recurs per alliberar-se del gran fracàs del cristianisme, que ha perdut la seva eficàcia, perquè la civilització científica moderna no pot transigir amb la mitologia que el sosté, els direm que surten del foc per caure a les brases, perquè el paganisme, encara que sigui neo i encara que comenci per adorar la naturalesa, acaba essent més mitològic que totes les altres religions plegades.

Que es desenganyin, avui la superació religiosa només es pot fer pel camí que hem preconitzat sempre nosaltres els catalans, els únics ben orientats en aquest assumpte, que ara el món s'adona que ha tingut massa oblidat, ço és, elevar la religió a l'alçària de la ciència, fent que els fonaments de la nostra fe no estiguin recolzats en fantasies, somnis i desigs, sinó en realitats positives, controlades i avalades per l'observació i l'experiència, que són el pare i la mare de la ciència. No pretenem crear una fe com fan els alemanys i voldrien fer els japonesos. Pretenem, senzillament, que la fe en l'existència de l'esperit i la vida futura, bases essencials de tota religió, tinguin fonaments científics, que li permetin mantenir-se al bell mig d'una civilització que, com la nostra, és purament científica.

El neopaganisme germànic està basat en la barreja de les utopies d'Auguste Comte i de Friedrich Nietzsche, pastades amb el foc de l'amor a la pàtria i el suc líric de la passió per la naturalesa.

Podríem admetre en principi i *sub conditione* les primeres paraules de l'himne pagà de la joventut hitleriana que diuen:

Els jueus han estat
portats a la porta;
el mateix desti
ha de tenir el papa.
Papa i rabins, aneu-vos-en...

però el crit de:

Volem tornà a ésser pagans;
la vida del sol ens guia,

ja ens sembla una pura fantasia germànica, encara que vagi acompanyada d'aquell altre crit que diu:

No volem saber res més
de la Biblia, de la Biblia,

i no admetem de cap de les maneres el programa nietzscheà de l'himne que acaba dient:

Al diable la humilitat
i les ànimes servils!
Tenim l'ànim fer i dur!

No admetem el servilisme, però detestem la feresa i la duresa, encara que siguin nietzscheanes.

Menys conformes podríem estar encara amb el concepte fonamentalment comtià de la religió exposada per l'Alemanya hitleriana. Auguste Comte, que, com és sabut, en comptes de fer la ciència de la religió, va voler fer la religió de la ciència, preconitzava l'adoració de la humanitat, la humanitat adorant-se a si mateixa, prescindint de la vida de l'esperit, base de tota religió. La religió de Comte negava l'existència de tots els principis religiosos que precisament són els que la ciència té d'explicar i recolzar. Els alemanys nazis concreten aquesta adoració de la humanitat en la forma d'adoració a la pàtria. Si en Comte la religió era la humanitat adorant-se a ella mateixa, en el nazisme és l'Alemanya adorant-se a ella mateixa. Allí on Comte hi posava la humanitat, el nazisme hi posa el poble alemany. I tal com Auguste Comte, en lloc de fer la ciència de la religió, com volem fer els catalans, feia la religió de la ciència, els alemanys, en lloc de fer d'Alemanya la pàtria de la religió, com volem també fer els catalans amb la nostra estimada Catalunya, fan la religió de la pàtria. Segons el programa nacional-socialista, l'individu s'ha de considerar només que com a pare de la collectivitat popular i preocupar-se exclusivament de l'eterna existència del poble. Es, com els nostres lectors veuran amb la més natural de les sorpreses, el mateix problema del Japó girat a l'inrevés. En el fons, el neopaganisme germànic no és més que el sintoisme japonès o religió de la pàtria, que en lloc d'adorar la dinastia i els herois, adora el mateix poble. Quan els alemanys hi van, els japonesos ja en tornen.

L'a b c del neopaganisme germànic, que és una mena de catecisme, publicat suara, diu entre altres coses: «Nosaltres no podem reconèixer una religió internacional. Nosaltres només creiem en la santedat dels lligams de la sang. La vida futura és una institució i no un dogma. Existeix un sentit germànic de l'eternitat.»

Com poden veure els nostres lectors, tot això pot ésser molt patriòtic i molt alemany, però en el fons qualsevol pot veure que no és més que una manera de fer música sense solfa. Es l'autor de la lletra fent música amb la lletra sola. La lectura del Calendari pagà que preconitzen és d'un lirisme abrandat. «Volem — diu — abolir les festes cristianes i celebrar les de la primavera, del solstici d'estiu, la festa de la collita i el dia dels morts», que, com saben els nostres lectors tan bé com nosaltres, són, en el fons, les mateixes del cristianisme i de totes les religions. El que hi ha és que si els cristians les celebren com una projecció d'aquesta vida en la vida futura de l'esperit, vestint l'altra vida amb el vestit d'aquesta, els neopagans germànics les volen celebrar negant la vida futura, com si no existís l'esperit ni l'altra vida. Els uns pequen per massa i els altres per poc. Ni la vida futura tindrà semblança amb aquesta, ni els pagans la poden negar. Sort que Catalunya posarà les coses a llur lloc, encara que els alemanys potser no ho saben i molts catalans no ho creuen.

FRANCESC PUJOLS

Mirant a fora

Ludendorff

Sembla que ara a Alemanya l'astre de Hindenburg va cada dia més cap a la posta, mentre s'alça el del seu lloctinent i rival, Ludendorff.

Tot el país celebra el setantè aniversari de Ludendorff, per ordre de Hitler, que s'havia barallat amb ell després del putsch *del 9 de novembre de 1923.*

La vella discussió sobre la batalla de Tannenberg es reactualitza: Qui va guanyar la batalla de Tannenberg, Hindenburg, consagrat per la història oficial, o el seu cap d'Estat major, Ludendorff?

Aquest no ha tingut escrúpols de dir que era l'inspirador de totes les ordres de Hindenburg, gairebé que les havia dictades.

Un dia que es parlava d'aquesta qüestió davant seu, el vell mariscal va dir:

—Qui ha guanyat la batalla de Tannenberg? Només us diré que si l'haguéssim perduda, hauria estat jo.

Desgraciadament, aquesta frase ha estat també atribuïda a Joffre a propòsit de la batalla del Marne.

* * *

Sobre Ludendorff, Briand contava una anècdota que no ha corregut gaire, i és llàstima.

Fa vuit o nou anys, Stresemann anà a visitar el vell militar. Tot parlant, el canceller va fer algunes reserves sobre els plans de l'Estat major durant la guerra. Ludendorff va saltar indignat:

—Que em preneu per un imbècil?

—De cap manera!—va dir Stresemann, però afegí suaument—: Ara que de vegades m'equivoco.

L'humor de Toscanini

El famós Toscanini, com la majoria de directors d'orquestra, quan dirigeix o assaja no té gaire bon caràcter.

Ara mateix, a Filadèlfia, dirigint una cantata de Bach, increpà unes senyores que parlaven:

—Senyores, el Capitoli ja fa molts anys que està salvat!

Les senyores van entendre que els havia dit oques? Probablement no, però van callar, que era l'essencial.

Entre viatgers

El nou acadèmic francès André Bellessort, que temps enrera el Conferència Club féu parlar a Barcelona, és un home que ha viatjat molt.

En el banquet que li oferiren uns amics celebrant la seva recent designació, Bellessort, que ha donat unes quantes vegades la volta al món, digué, assenyalant Pierre Benoit, que seia a prop seu:

—Nosaltres, grans viatgers...

—Parleu per vós—respongué el novellista—. Jo no començo a viatjar fins ara. Tots els països que he descrit en les meves novelles, només els coneixia pels mapes. Ara, quan els descobreixo, vaig amb la por d'haver comès errors enormes.

—No us hi amoïneu—respongué Bellessort—. Els que llegeixen novelles no viatgen, i els que viatgen no tenen temps per perdre.

La solitud de Mussolini

Abans de la conferència de Stresa, Mussolini va anar a passar uns dies a un poble romanyès, Rocca delle Caminate, per a meditar en la solitud i la calma sobre els problemes de la pau.

Però aquesta solitud només era aparent. Invisibles guardians, disfressats ben hàbilment de cambrer, de jardiner, de qualsevol cosa, el segueixen pertot.

Stéphane Lauzanne conta que l'estiu passat el Duce dinava en un petit alberg camperol quan va veure un pagès cavant amb tanta fe, que no es pogué estar d'anar a dir-li algunes paraules d'encoratjament.

—Què, com anirà la collita? Esteu content? Com us van les coses?

—Bé, molt bé, Excel·lència. Però encara m'anirien millor si poguéssiu fer que em destinessin a la policia de Milà en comptes de la de Pàdua.

El rei i el socialista

Els esdeveniments que han precedit la formació del govern belga que presideix Van Zeeland, posaren en un mal pas els socialistes. Tots els congressos del partit havien acordat no formar part d'un govern burgès. Adhuc el cap dels socialistes belgues, Vandervelde, havia anat a França a aconsellar els seus correligionaris que neguessin llur collaboració a Herriot i a Daladier.

Però hom creia indispensable el concurs dels socialistes i el rei féu cridar el vell lider de la II Internacional.

—Accepteu—digué Leopold III—, o proclamo la dictadura.

Vandervelde, després d'aquesta entrevista, explicava:

—L'interès del proletariat, sabeu?...

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELEFON
14856

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Després de Stresa

La història — per no dir més modestament la crònica — de la postguerra registra una conferència internacional més, i la tercera de les celebrades al llac Major. Després d'aquella famosa de Locarno, que havia de segellar la primera part de l'obra pacifista de Briand i donar una nova orientació a la política europea, dues altres n'hi ha hagut a Stresa. Una d'econòmica, presidida per Flandin, preparatòria d'aquella de Londres que no donà cap resultat gràcies a l'obstrucció anglo-americana, i aquesta altra que ha acabat diumenge, i en la qual només han pres part les tres grans nacions occidentals.

Flandin, Laval i Mac Donald arriben a Stresa

Aquesta darrera conferència havia tingut els ànims en suspens per algun temps. Fins s'havia dit que de la reunió dels tres sortiria la guerra o la pau, i eren molts els que es decantaven per la primera hipòtesi. Però Flandin i Laval a París i John Simon a Londres, alguns dies abans de travessar el Simplon, havien volgut tranquil·litzar l'opinió pública reduint l'abast de la tasca que s'havia de fer a Stresa. El ministre anglès declarava als Comuns que la conferència tenia un caràcter informatiu i consultiu, cosa que vol dir que no s'arribaria a conclusions definitives.

Ja hauria estat paradoxal que de les sales del Palau Borromeo, on a cada pas es troba la divisa del cardenal de Milà que fou canonitzat — i del qual tant parla Manzoni en els seus *Promessi Sposi* —, que és *Umiltà e Bontà*, n'haguessin sortit decisions que poguessin dur Europa a una aventura sagnant.

Però no n'ha resultat res de tràgic de les entrevistes dels homes de govern de França, Anglaterra i Itàlia, ni — permeti-se'ns dir-ho — res de nou.

Sense donar cap pes a les paraules inútils que tant abunden en els comunicats oficials, la veritat és que les coses han quedat en el mateix punt en què es trobaven abans de la reunió d'aquesta conferència.

Amb això no volem minvar-ne la utilitat, perquè sempre hem cregut que per al bescanvi d'idees entre els homes responsables de la política internacional, una conferència així no pot sinó ésser beneficiosa, mal que no fos més que per aclarir situacions i eliminar ràpidament els malentesos.

* * *

En el cas actual, tret d'haver afermat la voluntat dels tres governs de collaborar per al manteniment de la pau, i d'haver reconegut que no es pot dividir Europa en dos sectors, no ens sembla pas que s'hagin dissipat tots els equívocs. Tenim la sensació que queda sempre en peu el de l'actitud britànica, encara que Mac Donald hagi provat de justificar-la.

Durant la reunió de Stresa, Alemanya ha volgut fer una de les seves acostumades maniobres, un d'aquells cops d'efecte tan característics de la política berlinesa, fent saber a John Simon, per un cablegrama de von Neurath, l'acceptació d'un pacte oriental de no agressió. El ministre anglès — segons escriu Signorelli a *La Stampa* de Torí — amb un somriure mefistofèlic ha donat aquesta notícia als seus collegues, mirant-los curiosament fit a fit.

Què vol dir això? Que els anglesos han fet noves pressions a Berlín per a induir Hitler a una actitud més raonable, o bé s'ha tractat d'una comèdia hàbilment preparada i representada? Fins a quin punt arriba la benevolència britànica envers Alemanya? Vetaquí un dels punts que no ens sembla fàcil d'aclarir, tot i no posar en dubte la sinceritat de la collaboració anglesa amb França, com ho demostra la solemne declaració de mantenir les obligacions contretes amb el pacte de Locarno, garantint per part italiana i anglesa les fronteres del Rin.

Les llargues i secretíssimes discussions a propòsit del memoràndum francès presentat al Consell de la S. de les N., especialment referents a les sancions a aplicar al Reich per la violació de les clàusules militars del tractat de Versailles, i sobre les mesures a adoptar en cas que en el futur es repetissin les violacions (avui de l'esmicolat tractat només en queda la part territorial), demostren que els anglesos deuen haver insistit molt sobre un punt de vista discordant del franco-italià.

Però, quina tesi ha prevalgut? No ho sabem, però probablement s'ha arribat a un acord conciliador de les dues tendències.

El que és cert és que mentre escrivim aquestes línies, el Consell de la S. de les N. decidirà sobre l'actitud alemanya, i quant a les violacions consumades, conforme al text del comunicat oficial de la conferència, la sanció serà només de caràcter moral, és a dir un «blasme sever». Es comprèn que unes sancions de caràcter militar haurien pres un aspecte bèl·lic, perquè Alemanya, que compta amb un exèrcit fort, no les hauria tolerades, i el que s'ha volgut és evitar un conflicte que, qualsevulla que fos el seu acabament, hauria costat molta sang.

Però és cosa de preguntar-se quin valor pot tenir per al règim nacional-socialista un blasme moral, ja que la moral hitleriana és una concepció completament a part.

* * *

Ens ha sorprès la importància — evidentment artificiosa — que s'ha volgut donar a l'adhesió del Reich a un pacte oriental de no agressió. No és pas res de nou aquesta adhesió, ja anunciada per la Wilhelmstrasse des dels primers moments de les negociacions per al pacte de l'Est. Alemanya, avui com aleshores, persisteix en el propòsit de no voler que les clàusules de mutu ajut — les úniques que tenen un valor real — siguin incloses en el pacte. Un pacte de no agressió té una importància limitada, i per qui consideri els tractats com «trossos de paper», encara té menys importància.

S'ha dit que el fet nou consisteix en la facultat que es deixa als Estats que haurien d'entrar en el pacte oriental, d'estipular entre ells sengles pactes de mutu ajut. Però és evident que aquesta condició convertiria en inútil la participació del Reich, el qual podria, per la seva banda — i lògicament — estipular pactes de mutu ajut amb altres Estats encara que fossin participants del pacte «gran». En resultaria una divisió de forces en els signants de l'acord i aquest no tindria cap valor; se'n determinaria un confusionisme que adquiriria proporcions paradoxals. Una vegada más Baldwin té raó de dir que el món sembla una casa d'orats; però també una vegada més no es comprèn que els seus connacionals segueixin fent el paperot d'ingenus.

* * *

Un examen objectiu dels resultats — diguem-ne així — de la reunió de Stresa porta a l'única conclusió que la política internacional de França, tant pel que fa a la sobrevaloració de la S. de les N. com als pactes bilaterals o tripartits de mutu ajut, és la que millor pot assegurar efectivament la pau. De totes maneres, s'han perdut uns anys preciosos obstaculitzant la realització d'aquesta política.

Els anglesos se n'han adonat, però no han fet un pas per a facilitar-ne la realització. No s'hi decidiren fins després del viatge de Barthou a Londres. Els italians, més recentment — i precisament després de la visita de Laval a Roma —, han reprès la collaboració que la tradició i els interessos aconsellaven.

Després de tot això, encara ens hem de preguntar com és possible de mantenir illusions sobre un canvi eventual de la política alemanya. Som els primers de reconèixer que aquest canvi, permetent una collaboració d'aquell país amb tots els altres, seria un gran esdeveniment — i agradabilíssim — en la vida d'Europa; però la història i els recents fets demostren que aquestes illusions han de quedar, almenys per molt temps encara, en l'estat de tals.

* * *

A Stresa també s'ha parlat del desarmament. Deu haver estat Mac Donald, per conveniències de política interior, i ha volgut que constés en el comunicat oficial.

La conferència de Stresa s'ha convocat a conseqüència de la reorganització de l'exèrcit alemany, i Mussolini ha sostingut la necessitat que Austria, Hongria i Bulgària poguessin rearmar-se lliurement. Però això no lleva que la nota sobre el desarmament no hagi pogut mancar. Torna a venir el pensament la frase de Baldwin.

I mentrestant, esperem la conferència de Roma!

TIGGIS

CAMISERIA FITO
Importants rebaixes per ampliació SECCIO A MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

UN FILM DE FLAHERTY

«L'home d'Aran»

El nom de Robert Flaherty torna a l'actualitat cinematogràfica. Un nom, d'altra banda, que no havíem pas oblidat, puix que està unit a dos films per sempre inoblidables: *Nanuk* i *Moana*. Darrerament ajudant i conseller de F. W. Murnau en *Tabú*, les seves activitats cinematogràfiques semblaven interrompudes, quan heus ací que començà a circular la notícia que s'havia installat a l'illa d'Aran, situada a l'extrem nord d'Irlanda.

Diguem doncs que, per aquesta vegada, Flaherty no va anar pas massa lluny per a trobar l'objecte del seu film. Amb la seva perspicàcia natural, sembla que foren suficients uns rensenyaments molt sumaris de geografia humana, perquè el cèlebre realitzador flairés en l'illa d'Aran un objectiu excellent, proposat a la seva vocació i a la seva intelligència de cineista.

La seva pellícula és el testimoni eloqüent d'aquella vocació i d'aquella intelligència, a la qual, avui amb *L'home d'Aran*, com ahir amb *Nanuk*, resta fidel Robert Flaherty. L'amor a la veritat estricta despullat de tot artifici, l'expressió de la realitat psicològica i social en funció dels factors geogràfics, climatològics i utilitaris. I amb tot això, diríeu, una preferència pels aspectes més primordials i més rudimentaris d'aquesta realitat humana. Esquimals, primitius del Pacífic, i ara, pescadors de l'Atlàntic, tractant a dures penes de viure en una illa estèril, exposada cada dia a les envestides d'una mar agressiva.

Hi ha cap al final del film un primer pla persistent de l'home d'Aran (Tiger) mirant fixament amb una expressió endurida de repte i d'energia concentrada el mar enfurismat que acaba d'arrabassar-li la seva barca, que podria donar-se com la conclusió i resum de la pellícula. Efectivament, el motiu central de l'obra és aquest, la lluita aferrissada de l'home contra els elements. Amb ells i contra ells, ha de tractar de viure, cosa que no aconsegueix sinó per un miracle quotidià d'energia i enginy.

Difícilment pot somiar-se una illa més ingrata que aquesta d'Aran que la pellícula posa davant dels vostres ulls. Per obtenir un pam de terra laborable, cal guanyar-la esventrellant la roca viva que és tot el panorama de l'illa. La llum de les llànties s'obté de l'oli que procuren els taurons, la caça dels quals, realitzada en aquestes latituds en una forma excessivament rudimentària, és una cosa àrdua i força perillosa. La pesca, sí, és oferta a l'abast del braç, però la constitució geològica de l'illa que talla la costa en cingles de difícil accés, afegit a la circumstància d'un mar fàcil als excessos més imprevistos, en fa la pràctica molt arriscada.

«L'home d'Aran»

Robert Flaherty ha volgut segurament tractar de trobar un estil que s'avingués convenientment a la naturalesa del tema. Es així que ens ofereix un film d'una austeritat potser excessiva. Hi ha ací la voluntat de despullarse de tot artifici, de tota tàctica d'acomodació, i el resultat ha estat una obra d'una força, d'una duresa, que àdhuc i riscar la monotonia, fa una impressió difícil de comparar amb cap altra. Vetaqui un film aspre i tot ell sota el signe de la desolació. Això sí, i precisament per totes aquestes característiques, *L'home d'Aran* és una epopeia d'un patetisme grandiós, dominat tothora per l'espectacle meravellosament fotogènic d'una mar en fúria.

La conclusió del film, d'una banda, el temporal imponent captat per la *camera* en tota la seva inimitable sublimitat, i de l'altra, la família de Tiger amb l'únic rem que han pogut salvar de la catàstrofe, retornant a la llar acollidora, disposats a recomençar sense desmaiar la lluita quotidiana, és una cosa emocionant de debó, dins la seva simplicitat despullada de fraseologia brillant.

El film està rodat exclusivament amb naturals de l'illa. El protagonista és Colman King; la seva muller, Maggie Dirrane, i el noi, un fill d'aquesta, Michael Dillane.

L'home d'Aran que es projectarà al Publi-Cinema, amb el títol canviat (*Héroes y monstruos*) és un excellent documental que no voldran deixar-se perdre els nombrosos admiradors d'*El Creuer Groc* i *L'Odissea del Txeliuskin*.

JOSEP PALAU

Paramount presentarà en COLISEUM El Dissabte de Glòria

El film cim de 1935
Director: HENRY HATHAWAY

Sense reestrena fins l'octubre en cap més saló de Barcelona

Dissabte de Glòria
Estrena en
CAPITOL
Una producció d'exquisida bentat, en una meravellosa visió

UNA EXCLUSIVA FEIBER & BLAY

PANORAMA

La tarifa del perill

Sabeu què és un *stuntman*? Un d'aquells homes valents, de grat o per força, que es substitueixen als actors per a realitzar tot allò que els darrers han de fer i no volen fer per massa arriscat.

Un *stuntman* molt conegut dels productors americans, Johnnie Muller, ha declarat en un interviu alguns dels seus preus: 4,000 pessetes per deixar-se anar en paracaigudes des de dalt de l'Empire State Building; 800 pessetes per a caure davant un auto embalat, i així per l'estil. Per unes 8,000 pessetes està disposat a cometre qualsevol bogeria. Johnnie Muller prefereix treballar abans del migdia, car és quan és més amo dels seus nervis.

En aquest temps d'atur forçós, s'exposa que qualsevol rebentapreus es presenti al Central Casting Bureau de Hollywood a oferir-se per preus més baixos.

Un «Napoleó» italià

Fa algunes setmanes donàvem notícia d'alguns films napoleònics en projecte. Afegim-hi avui que *Campo di Maggio*, obra de teatre escrita per Forzano en collaboració amb Mussolini i representada a París sota el títol *Les Cent Jours*, ha estat duta a la pantalla pel mateix Forzano. El film està rodat en tres versions: italiana, francesa i alemanya, en els nous estudis de prop de Livorno.

La pellícula comença a l'illa d'Elba i segueix la carrera napoleònica durant els tres mesos que precediren la caiguda final de l'emperador, per acabar quan aquest s'acomiada de la seva família.

L'actor que interpreta el paper de Napoleó és Corrado Racca.

Vanitat

Francis Lederer, l'actor cinematogràfic txecoslovac que als Estats Units ha pujat de pressa a la categoria d'estrella, és un home de caràcter difícil. Era ell el qui havia de figurar, com a *vedette* masculina, en el nou film de Katharine Hepburn *Break of Hearts*. Però després d'haver rodat unes quantes escenes, l'actor txec es negà a tirar endavant, allegant que tothom s'ocupava massa de «Katharine la Gran» sense fer gran cas d'ell.

Katharine Hepburn

Davant aquesta crisi de vanitat, calgué cercar algú per a substituir el susceptible Lederer. La tria ha recaigut en l'actor francès Charles Boyer.

Notícies curtes

Adolphe Menjou i Harold Lloyd treballaran junts en *La Via Làctia*, que creiem que no té res a veure amb l'obra teatral del mateix títol d'Alfred Savoir.

—Es diu que el *Somni d'una nit d'estiu*, de Shakespeare, versió cinematogràfica sota la direcció de Max Reinhardt, ja costa fins ara més de vuit milions de pessetes.

—Emil Jannings tindrà el paper de Canceller de Ferro en el film alemany *Bismarck i els tres emperadors*.

—Com era d'esperar, hem llegit en els periòdics comunistejants una rebentada *política* d'*Els tres llancers bengalis*.

ACTUALIDADES
RAMBLA de CATALUNA 37 · Tel. 11701
DISSABTE DE GLÒRIA, ESTRENA

UN IMPRESSIONANT DOCUMENTAL EN ESPANYOL

Unes quantes anomalies

El cinema és primer que tot suggestió. Més que ensenyar, un film ha de suggerir; més que descriure, ha d'indicar. En un film, és més important allò que l'espectador endevina que allò que veu. El director, amb quatre pinzellades evocadores, ha d'esbossar una pintura, que la imaginació de l'espectador s'encarregarà d'acabar. Ha de conferir a les imatges una força de suggestió considerable, i ha de convertir el més petit detall en un poderós element d'evocació. Citarem com a exemple el film *Nits moscovites* de Granowski, estrenat darrerament al Fantàsio. Una obra més aviat mediocre, però que sabia desvetllar ressonàncies amb elements insignificants. Granowski és l'autor d'*El Rei Pausole*, una *machine* d'unes pretensions insuportables. Si, per a filmar *Nits moscovites*, aquest malgastador hagués disposat dels milions que li van confiar per a rodar *El Rei Pausole*, segurament s'hauria dedicat a ensenyar-nos coses i més coses amb una insistència atabaladora. Un pressupost més reduït, però, el va obligar a ensenyar menys i a suggerir més. I amb la imatge d'una verge i el soroll dels passos d'uns soldats, amb les cartutxeres d'un músic cosac i una troica desbocada, ha sabut illusionar l'espectador i evocar-li la Rússia d'abans de la guerra dels seus somnis.

Belles imatges: «El Raval»

Hem escrit els mots que precedeixen per a demostrar que els detallets tenen una importància més gran que la que la gent superficial els atorga, i que les petites coses de les quals ens ocuparem tot seguit, per insignificants que semblin, no són negligibles, sinó que tenen una força de suggestió tan gran com les cartutxeres o la troica de Granowski. Les petites coses de les quals parlarem avui, en efecte, dibuixen a la perfecció un clima, el del nostre espectacle cinematogràfic, i expliquen la imperícia i la desorientació que hi regnen molt millor que un historial inacabable de la pintoresca liquidació de la Cinaes, per exemple. A veure si la denúncia d'aquestes petites faltes farà reflexionar els nostres empresaris i els portarà a corregir-se. Tant de bo. Amb aquesta sana intenció ho fem.

John M. Stahl és un dels directors més grans de l'hora actual. Uns quants films, *Llavor*, *Back Street*, *Sembla que fou ahir*, han bastat per a collocar-lo al primer rengle dels realitzadors mundials. Darrerament ha rodat una obra mestra, *Imitació de la vida*, el grau eminent de perfecció de la qual J. Palau ha remarcat aci. Una llogatera intelligent hauria basat la propaganda d'aquest film en el seu director. Hauria parlat de l'estil d'aquest, del seu do de veure i transcriure, de les seves pintures de sentiments i d'ambients, tan plenes de veritat i d'humanitat, de la intelligència dels seus guions... Hauria parlat de les obres que l'han fet famós. Hauria parlat d'això i molt més. Però les llogateres intelligents no abunden en aquestes latituds. I la d'*Imitació de la vida* ha parlat de tot menys del que acabem d'esmentar. Ha parlat sobretot de la *vedette*, de Claudette Colbert. Deliciosa actriu, aquesta, quan, naturalment, aquell gran *rasta* de Cecil B. De Mille no l'obliga a fer de romana capritxosa, però la importància de la qual és obertament inferior a la de John M. Stahl. Els pocs crítics assabentats que tenim s'han queixat d'aquesta anomalia. S'han estranyat que el nom d'aquest director no figurés en cap dels anuncis que la premsa ha publicat. Però tot ha estat en va. Es veu que el cap de publicitat d'aquesta llogatera, ultra estar desposseït de la parcella més infinitesimal de capacitat comercial i d'intelligència, no compleix el deure més elemental del seu ofici: llegir els diaris. Aquest menyspreu pel director, tan freqüent ací, és fill del culte de la *vedette*. I aquesta veneració exagerada per la *star*, perdonable en el gros públic fanàtic i analfabet, no té perdó de Déu en una llogatera que — no parlem des d'un punt de vista artístic, sinó purament comercial — ha de saber cotitzar la glòria dels directors dels films que lloga.

Per cert que aquests adoradors de la *vedette*, que basen la propaganda de tots els seus films en el nom d'una estrella, de vegades en tenen de bones i de paradoxals. A la fatxada d'un cinema de la Rambla hi havia l'altre dia un gran rètol lluminós que deia: «*Las cuatro hermanitas*» *por Joan Bennett*. A la pissarra de la taquilla del mateix local figuraven els noms de tots els intèrprets d'aquest film menys el de la protagonista. Aquesta sí que és bona! Vetací un empresari que encara no s'ha adonat que existeix una *vedette* tan excepcional com la Katharine Hepburn, ni que la gran atracció de *Les quatre germanetes* és precisament aquesta noia, que sap agermanar com cap altra l'expressió justa dels sentiments i la poesia. Trobem molt natural que els empresaris de barriada menysprein el director. Però que precisament ells, que tenen un culte religiós per la *star*, ignorin l'existència d'una *vedette* tan *vedette* com la Hepburn, això sí que no ho entenem. Davant aquesta anomalia, un company deia: «Avui la Katharine Hepburn no surt. Deu estar malalta i per això no l'anuncien».

L'Emperador Jones és un film molt important. En aquesta pàgina se li ha dedicat el comentari extens i elogiós que es mereix. I també s'ha dit que ha estat presentat de complement. No posarem el crit al cel. Ja estem fets a veure films molt bons projectats abans d'un rave solemne. Un amic explica: «Jo no llegeixo mai les crítiques dels diaris. Són massa insinceres. Al despatx tinc un noi que va cada vespre al cinema. Quan em diu que un film és dolent, corro a veure'l. I, invariablement, ensopego amb una obra mestra. No falla mai». Si els programadors no es tornen intelligents, aviat prescindirem dels films que qualifiquen de magistrals i que situen al darrer lloc del programa, car ja sabrem que es tracta d'una mediocritat. Només anirem a veure els de complement. I estem segurs que, invariablement, ensopegarem també amb una obra mestra. Ja sabem el que hem de fer, doncs. I deixem-ho córrer. El més bo del cas, però, és que *L'Emperador Jones* no s'ha anunciat enlloc. Bons o dolents, els films de complement s'acostumen a anunciar amb lletra petita, sota el film bàsic. Amb aquest, ni això han fet. Hem tingut la paciència de mirar cada dia els diaris mentre s'ha projectat aquesta pellícula al Capitol. I, cada dia, la llogatera només ha anunciat el film *Una avaria a la línia*. Els que han vist *L'Emperador Jones* deu haver estat ben bé per casualitat.

I ara, signatura d'aquest quadro tan descoratjador que acabem de pintar, constatarem que fa un quant temps que cada dilluns hi ha sis estrenes. No parlarem de la tortura que aquesta enormitat infligeix als crítics. Ens titllarien d'egoistes. Però l'espectador, davant aquest allau de títols, què ha de fer? Quedar-se a casa o anar al teatre, naturalment.

SEBASTIÀ GASCH

Principal Palace
Dissabte de Glòria
Inauguració de la Temporada de Cinema
LA FLOTA CELESTE
(La squadra azzurra)
Una visió imponent de la influència de l'aviació en la futura Guerra
ES UN FILM FÉNIX

ESTRENA
DISSABTE DE GLORIA
MARYLAND

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

Serge de Diaghilew

Hi hagué estetes per a reprotxar a Diaghilew, en els darrers anys de la seva vida, que estigués sempre a l'avantguarda i oblidés massa sovint les línies pures de la «bellesa clàssica». No anava a les palpentes en el dèdal de les invencions, sinó que el seu geni posseïa una clau misteriosa que obria cent portes diferents sobre les fórmules estètiques més elevades, la qual cosa li permetia sempre d'anar avançat d'uns quants anys en tots els dominis de l'art, iluminant-los amb la seva veritable divinació. Es pot doncs dir que Diaghilew fou un fenomen, i àdhuc el més excepcional del nostre temps, el més inconcebible, aquell que, essent-li l'espectacle una passió, esbotzà les decoracions, vessà del marc del teatre i collocà el nivell artístic a unes altures considerables. El teatre de Diaghilew féu de París, en el moment de la seva glòria, un centre radiant, el mateix que abans les festes del Rei Sol atreien sobre Versailles les mirades del món civilitzat. En els darrers quinze anys de la seva acció Diaghilew es lliura a una forma de l'art en què el seny cedia el pas a la gràcia i a les esperances d'una musa jove. Conservava una predilecció per a la dansa, a la qual la seva imaginació sense aturador no parava de trobar sorpreses; n'estimava l'irreal, reeixint en certa manera a fondre'l en el ritme general de la seva època. Sostenia els seus reformadors, els seus idealistes, i ell mateix, tot i no essent un tècnic del ballet, fou pel seu flaire, la seva joia i la seva perseverança, l'instigador de les reformes i de l'evolució de la dansa. N'ignorava els passos, els termes constructius; no s'hi entretenia pas: l'essencial per a ell era el conjunt de la creació, l'ànima de l'espectacle, la seva unitat, la seva realització.

Això és el que explica que hagi exercit una tal influència sobre tota l'estètica moderna de l'escena, de la qual es ressenten avui els que se'n creuen els més allunyats.

En els moments d'estancació i d'indecisió coreogràfica, Diaghilew, amb tanta flexibilitat com mesura, intervenia donant consells esclarits i providencials. Així sortiren dues obres mestres, *Le Sacre du Printemps* i *L'Après-midi d'un Faune*, en una època en què Nijinsky, lliurat a ell mateix, no les hauria signades si no hagués estat dirigit per Diaghilew.

Aquest ascendent que Diaghilew exercia en els medis del teatre i que a ningú no s'acudia de disputar-li, demostra, en el cas de Nijinsky executant al mateix temps *Le Sacre* i *L'Après-midi*, fins a quin punt aquell home tenia la intuïció del que corresponia a l'exigència de cada època. Sortit d'una família de la vella noblesa, Diaghilew sempre s'havia decantat — a l'inrevés del seu germà, que era general —, cap a les arts. Esdevingut als vint-i-un anys cap de grup artístic, dirigia i editava les edicions d'art més precioses del seu temps i atragué sobre d'ell l'atenció de la cort imperial, que se l'agrega amb la funció especial de vetllar sobre el teatre. Però en la direcció dels teatres imperials, Diaghilew innova i inaugura uns mètodes de treball i unes concepcions estètiques massa revolucionàries en opinió dels benpensants de l'època. I Diaghilew es va veure obligat a deixar el seu país per haver volgut trencar amb la tradició. Això vol dir per a ell un horitzó més ample: Europa sencera a conquistar, i primer que res París, on així que arriba exposa una sèrie de retrats del segle XVIII pictòric rus que fa córrer tot París. Cito aquest detall per a mostrar-vos que era ben poc un especialista i que, al contrari, totes les seves manifestacions en la vida testimoniaven únicament d'un amor a les belles coses i a totes les coses. En 1908, hi ha a l'Opéra el llançament de Txaliapin en *Boris Godunoff*, i després la revelació de la Pavlova, que aviat, sollicitada per l'Amèrica, es veurà obligada a abandonar gairebé el que havia estat l'artesà del seu èxit. En 1910 l'anomenada de Diaghilew no és solament parisenca; es fa universal i als quatre cantons del món hi ha ulls fits sobre el París de

Màscara mortuòria de Diaghilew

Diaghilew. El sollicita l'estranger, l'Amèrica, malgrat una por enorme de travessar el mar. Diaghilew sentia un gran horror d'haver de passar l'oceà; no li havien predit que moriria sobre l'aigua? Estranya confirmació de la sort la que havia de produir-se alguns anys més tard! Moria al Lido, voltat per les aigües. Era en 1929 i tenia cinquanta-set anys.

Jo l'havia conegut alguns anys abans, en 1923; m'havia fet venir de la U. R. S. S., on jo acabava de fer el servei militar en l'exèrcit roig. Aleshores jo tenia setze anys. Diaghilew em va fer entrar com a ballarí en la seva tropa i em va mantenir tot un any dintre el classicisme, en el qual jo havia estat nodrit i que hom abandonà per un temps; m'empenyé cap a una nova fórmula d'art en què el temperament juga un paper de primer pla, sense per això apartar-se d'una disciplina interior; volgué fer de mi, segons els seus propis termes, «el dansarí clàssic per excellència», «el dansarí pura sang».

Cal haver viscut prop d'ell per a conèixer les dificultats que trobava per a fer coincidir cada any la seva primavera amb la de la natura i produir una nova obra mestra. Ja no podia comptar amb Nijinsky, retingut en l'ombra per la malaltia, ni amb la Pavlova, que els mitjans financers del meu amo impedien de disputar a l'Austràlia o a l'opulenta Amèrica. No podent obtenir aquesta perfecció, girà la seva mirada vers una perpètua renaixença englobant la música, la posta en escena, els artistes, la dansa. Pel cantó dels compositors, Diaghilew es féu seus el genial Strawinsky i més tard Prokofieff, que li restaren fidels, i tot un grup de joves compositors francesos. Aleshores començà una època en què la dansa cau sota la dominació total dels músics, talment una esclava. Ritmes adés dolços adés bruscos encadenaven la inspiració i pesaven sobre el cos fràgil de les ballarines i àdhuc sobre alguns rars coreògrafs de debò. Rebaixada a la categoria d'art accessori, la dansa no sembla ja existir sinó per a fer valer l'obra musical, arribant fins a seguir com un director d'orquestra primari, pas a pas, cada fragment, cada compàs. El coreògraf seguia el compositor. Què pensaria el músic si se'l tractés de la mateixa manera, si, per exemple, se'l sotmetés a la tirania de la menor paraula d'una obra poètica? Aleshores, per què sorpendre's que l'art de la dansa, el més lliure, el més aeri, el més fantàstic que hi hagi, no pugui acceptar una dominació tan penosa? Si és possible de fondre en un mateix món espiritual la música i la poesia, per què la coreografia no podria també ajuntar-se en una mateixa embranzida, sense sacrificar res de la seva independència als ritmes musicals? Es en una alliberació total, un retorn al principi del vol, de l'equilibri, i en una graduació envers l'infinit de les menors vibracions de l'ànima, que aspiro a veure evolucionar la dansa.

Afegiré que si m'adono d'aquestes possibilitats ho dec a l'ensenyament del meu mestre Diaghilew. Retorn al classicisme sense negligir certes lliçons del temps present. Així resumiria sense temença d'error la gran lliçó del meu mestre, el qual en totes les circumstàncies afegia al seu espectacle un esclat, una sumptuositat i un refinament que no s'havien conegut mai fins aleshores.

Diaghilew, amb el seu gust perfecte de l'estètica, encara que no hagi pintat cap quadro, que no hagi compost cap melodia ni cap «pas», fou, gràcies a la seva excepcional voluntat creadora, l'autor del renaixement de l'art internacional del segle XX. Ell fou qui fressà el gran camí de les recerques als creadors de l'art, el més gran organitzador i inspirador de les voluntats artístiques dels que gràcies a ell han arribat a apendre de conèixer-se ells mateixos. Tant de bo l'homenatge que se li volgué retre consagrant-li un festival, hagi fet conèixer més les qualitats excepcionals d'aquest home que fou el dictador d'un època artística.

SERGE LIFAR

(*Copyright Opera Mundi*)

GENI I FIGURA

La fi de Don Juan

Estem d'acord que un bell morir dignifica tota una vida. Jo, però, sempre he preferit mirar aquesta màxima pel seu cantó diguem-ne negatiu: que un mal morir desautoritza tota una vida.

No hi ha dubte que per a un catòlic, davant la conversió final del Tenorio de Zorrilla, pensarà que aquest seu acte de contrició li dignifica totes les seves maldats. Que té un bell morir. Al meu entendre, però, el tal Don Juan com a tipus, com a caràcter, queda trencat: horriblement mutilat. Per a mi, pobre pecador, té un mal morir que li desfà tota la fama que ha anat conquistant en el transcurs de la seva existència disbauxada. Un salvador d'ànimes pot dir: molt bé. Un crític literari o un recercador de caràcters — crec — ha d'arrufar el nas.

Ja l'hem d'arrufar en Tirso de Molina, que es pot considerar el primer que posa en escena el tipus llegendari del Don Juan. Si bé Baist i A. Farinelli dubten que el *Burlador de Sevilla y Convidado de piedra*, editat per primera vegada a Barcelona, sigui de fra Gabriel Téllez. I si bé Galli, Castil-Blaze, Cailhava, Puibusque, etc., diuen que abans n'havia existit un acte sagramental, que havia estat jugat en els convents espanyols, el títol del qual era *Ateista fulminado*. L'únic que s'ha trobat és, a Roma, un *Ateista fulminato* on el comte Aureli que treu Leonora del convent és venjat per les estàtues sepulcrals dels pares de Leonora.

També es vol emparentar la llegenda de Don Juan amb la del comte Leontio, corromput per Maquiavel, que convida un parent seu difunt a sopar i de la qual llegenda, que sembla italiana, queda una obreta alemanya d'Ingolstadt anterior a la de Tirso. També existeix: *Vita et mors sceleratissima principis Joannis* d'un jesuïta portuguès. Igualment es citen com a precedents del *Burlador de Sevilla* (deixant de banda elucubracions com les de Castil-Blaze que el vol treure dels déus pagans i dels ídols egipcis): els romances de *Lisardo, el estudiante de Córdoba*, el conte portuguès *Conto da mirra*, el *Jardin de flores curiosas* d'Antonio de Torquemada, el *Rufián dichoso* de Cervantes i els drames de Lope: *Fianza satisfecha, Dineros son calidad, La Estrella de Sevilla, El Bastardo Mudarra, El vaso de elección* (descoberta i publicada per Menéndez y Pelayo) i altres.

D'una frase mal interpretada de Moratín sortí la versió que el *Burlador* de Tirso està inspirat en *El Infamador* de Juan de la Cueva. Leucino, però, no és res més que un simple difamador. Només té diners per a pagar alcavotes i criats i encara es queda amb la canya sense peix. Confessa que ha calumniat i el condemnen a ésser enterrat viu perquè Betis protesta davant Diana que es vulgui tirar a les seves aigües un tal difamador. No és un *Burlador*, sinó un burlat. A això s'hi afegeix l'error de creure l'*Infamador* una comèdia de *capa y espada*, quan només cal llegir-la per veure que és una farsa mitològica sense ambient ni època.

Doncs bé. Tornant al *Burlador* de Tirso, tots sabem com el Don Juan es riu dels morts i de qui els vetlla i fa befa de les barbes de pedra de l'estàtua del Comendador on hi ha el següent rètol:

Aquí aguarda del Señor
el más leal caballero
la venganza de un traidor.

Cert que resisteix que l'estàtua del que ha mort li accepti el convit i se li presenti a sopar. Ho creu producte de la seva imaginació. Però acaba dient:

Deja que llame
quien me confiese y absuelva.

Alonso Córdova Maldonado en *La venganza en el sepulcro* ens dóna un Don Juan que, malgrat ésser una imitació completa del de Tirso, no arriba a penedir-se. Ara que aquest Tenorio és presentat poc arrogant i massa brutal. Hi ha la mateixa burla i el mateix convit a l'estàtua del Comendador que porta un rètol semblant al de l'obra de Tirso. En tornar la visita a l'estàtua i donar-li la mà mor aterroritzat, però almenys ferm en la seva perversitat.

Després tornem a trobar un altre Don Juan que es penedeix com el primitiu de Tirso. El retrobem en el drama d'Antonio de Zamora: *No hay plazo que no se cumpla ni deuda que no se pague y Convidado de piedra*. Aquest títol tan llarg ja ens diu que és una altra imitació del *Burlador* de

Tirso. Com el Don Juan d'Alonso Córdova, aquest Don Juan té poca arrogància i queda massa rústic. Toca les barbes de pedra de l'estàtua del Comendador i es riu de l'espasa pètria que porta. Ací, i ja sempre més, desapareix la llegenda de la tomba de Don Gonzalo. I sempre el mateix: convida el Comendador difunt i li torna la visita. Mor dient:

¡Piedad, Señor! Si hasta ahora
huyendo de tus piedades,
mi malicia me ha perdido,
¡tu clemencia me restaure!

En *La venganza en el sepulcro*, Donya Ana de Ulloa es refugia en una església o convent. En l'obra de Zamora és una altra dona burlada la que s'hi refugia: Beatriz. Beatriz és la dona que arriba a estimar de debò Don Juan i en aquest personatge comença a dibuixar-se el tipus femení que trobarem en endavant. No és de Donya Ana de Ulloa d'on sortirà la Donya Inés de Ulloa del drama de Zorrilla. Sinó d'aquesta Beatriz.

El caràcter complet del donjuanisme jo el trobo en *El Estudiante de Salamanca*. Don Félix de Montemar és el veritable tipus de Tenorio conseqüent i el que té veritable grandiositat:

Que hasta en sus crímenes mismos,
en su impiedad y altiveza,
pone un sello de grandeza
Don Félix de Montemar.

No l'entendreix, ni per un instant, el cas d'Elvira que pel seu amor, després de tornar-se boja, mor en la flor de la joventut. Ans al contrari, es juga el retrat de la morta i encara afegeix:

A estar aquí la jugara
a ella, al retrato y a mí.

I quan ha mort el germà d'Elvira:

Ni le turba la imagen de Jesús.

I no l'espanta ni estar entre els morts ni veure el seu enterrament. En l'altre món el casen amb Elvira, que ja no és res més que un repugnant esquelet i ell tranquillament fa:

Por mujer la tomo, porque es cosa cierta,
y espero no salga fallido mi plan,
que en caso tan raro y mi esposa muerta,
tanto como viva no me cansará.
Mas antes decidme si Dios o el demonio
me trajo a este sitio, que quisiera ver
al uno o al otro, y en mi matrimonio
tener por padrino siquiera a Luzbel.

I ni per un moment se li acut de fer un acte de contrició, ni tem de condemnar-se:

Perdida tengo yo el alma,
y no me importa un ardite...
Su cuerpo ya rendido...
Jamás vencido el ánimo.

Així acaba Don Félix de Montemar. José de Espronceda anomena al seu *Estudiante*:

Segundo don Juan Tenorio.

No és el segon. Es el primer i gairebé únic. Es el «geni i figura fins *més enllà* de la sepultura». De no ésser Espronceda hauríem d'anar a buscar en literatures estrangeres el tipus conseqüent d'aquest caràcter tan netament i tan genuïnament espanyol.

RODOLF LLORENS

(*Seguirà*)

—Podria donar-nos alguna cosa per a l'asil de velletes?

—Ja ho crec! Ara mateix els donaré la meva sogra!

(*Tout à Vous*, París)

Dissabte de Glòria
Estrena en
SALÓ
CATALUNYA

ROMANÇ, EMOCIÓ
CAVALLEROSITAT

Albert Préjean
Danielle Darieux
en

DISSABTE DE GLORIA
al
URQUINAONA

Fantásio

Solemne Presentació
de

Una fantasia deliciosa
en una Xina de llegenda i d'encís

FEMINA

Dissabte de Glòria
ESTRENA
"CUANDO EL AMOR MUERE"
pel·lícula "UNIVERSAL"
amb
Binnie Barnes
l'última estrella de sensació mundial
i
Frank Morgan
el protagonista famós de
"El beso ante el espejo"

Aneu a veure al Fèmina l'últim drama cim del cinema!

Passeig de Gràcia, 37. - Telèfon 79681
Sessió contínua de 11 matí a 1 matinada
SEIXANTA UNA PESETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.

HÉROES Y MONSTRUOS
primera part
Meravellós film, guanyador de la Copa d'or Mussolini al Concurs Internacional de Cinema, Venècia 1934

AIGUA DE ROCALLAURA
LA DEU MÉS RICA DEL MÓN
Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica**, es curarà radicalment amb
AIGUA DE ROCALLAURA
S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres
Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133
Telèfon 12307 - 74293

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

La prosa de Verdaguer

La prosa catalana ha tingut dos poetes que gairebé l'han formada, antigament Ramon Llull i modernament Verdaguer. Potser per ells hem tingut la prosa allunyada del caient erudit i planer de la prosa acadèmica. No deixava mai el caient de la poesia. Aguiló és un cas més de poeta en prosa: en té unes pàgines incomparablement millors que cap de les seves poesies per l'eufonia, la plenitud i la justesa, sobretot aquella primera del discurs dels Jocs Florals de 1867. L'Oliver mateix, que és un dels millors prosistes catalans, expressa en estil metafòric la seva aguda sensibilitat erudita. Ell, tan artista, veié tot seguit i ponderà com qui més el valor de la prosa verdagueriana.

Verdaguer treballava la seva prosa tant i més que el seu vers, i ja és tot dir. La simplicitat artística de Verdaguer és discutible: en vers i prosa fa una tria seguida que els carrega de paraules escollides, d'imatges metafòriques, de caients eufònics. En aquest sentit el seu art era tan complicat com savi. Es hàbil fins a donar gairebé sempre la sensació de l'espontani. Mes en aquest treball pacient d'orfebreria el detall domina sobre el conjunt; aquest de vegades, sense perdre's mai, resta secundari, serveix per a sostenir, però és el detall que ens admira, que ens emociona; hi havia en el detall la concepció artística més íntima. Es en un seguit de detalls on Verdaguer ens dóna aquell seguit admirable de moments intensíssims de vigor emotiu, de visions netes, de maneres de ben dir, de bon gust literari. I això es sent a la seva obra, on mai no ens sortim dels moments, on no veiem tot un viure. Davant d'un vers de Virgili, us hi atureu sentint que tota una vida podria tenir aquell to. En una poesia de Maragall també. Com també en un poema de Mistral. En la poesia o la prosa de Verdaguer, no. Hi sentiu moments excepcionalment patètics, fora del viure corrent, que us és una altra cosa. L'art s'hi separa del viure corrent com un joiell es separa dels objectes útils. Així l'obra verdagueriana té alguna cosa de luxe.

Mes Verdaguer feia aquests treballs d'orfebreria amb les maneres de dir més vives i corrents; no usava mots ni maneres de dir si no eren d'ús; els aprenia del poble; ell mateix, fill de pagès, es feia poble; la moda romàntica de la poesia rústica encara li ajudava; però duia el cultiu artístic del català lluny de la prosa acadèmica, que tal vegada queia fora del seu geni. «El seu do, diu Maragall, era el del poeta que expressa les seves visions en la síntesi sentimental i profunda del vers, o bé que senzillament explica els seus estats d'ànima més planers en una prosa viva i nodrida d'imatges que té encara un ressò i un reflex del llenguatge sant de la poesia.»

Així Verdaguer estudiava la llengua amb escrúpol de bon artista. Els estudis filològics que després s'han fet, gairebé no l'afecten. No solament sabia bé el sentit de les paraules isolades, sinó el sentit més just que tenen a les dites. Ho collia directament del poble. El llenguatge de Verdaguer, en aquest aspecte, és meravellosament exacte i fi. Així li fou purament externa, i encara profitosa, la forta influència castellana. Tant en prosa com en vers, Verdaguer tingué els castellans per mestres. D'ells prengué, en bona part, la seva imatgeria; i d'ells, més que de la poesia popular, li venia el gust de l'assonància i el gust de la blanesa. Mes a la seva orella, avesada al llenguatge viu del nostre poble, aquell ensenyament li fou útil, li ablaní el català i l'hi féu flexible i dòcil sense efeminaments; Verdaguer, al contrari, li feia pendre tots els tons, es complaïa a moments en els monosíllabs durs o les terminacions agudes i els donava plenitud musical enmig de cadències aviolinades.

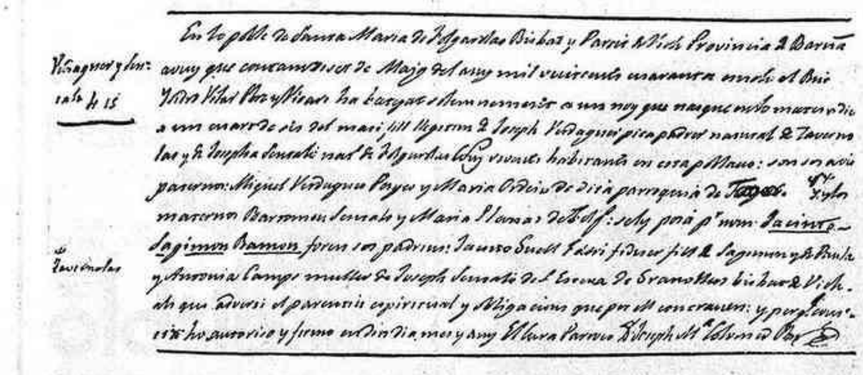

Facsimil de la partida de baptisme de Verdaguer

Verdaguer, com a prosador, ens deixava poca cosa. Alguns pròlegs, dels quals seria difícil una tria. Des del de l'*Atlàntida* a l'últim, de les *Perles del «Llibre d'Amic e d'Amat»*, són un seguit de meravelles. Després, agermanades als millors fragments dels seus discursos en els Jocs, té aquelles *Excursions* on hi ha la inoblidable descripció d'una tempesta vista, i podríem dir viscuda, des de l'ermita del Mont, i una digressió entorn de les caramelles que, per a mi, és una de les coses més suggestives i ponderades de Verdaguer; i els seus *Viatges*, sobretot el *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*, en què es contingué dins una sobrietat on palpita deliciosament l'entusiasme.

A últims de la vida escriví alguns articles en estil poètic, que són una joia. Aquests serien tota la seva obra periodística si les circumstàncies no li haguessin fet escriure els articles terribles *En defensa pròpia*, l'única veu que es fa sentir poderosa, al cap d'anys, d'aquella tragèdia deplorable. Maragall deia bé al seu amic Roure: «crec que a un gran home com ell no se'l pot medir amb el mateix ras que a qualsevol altre, i que en té prou amb ser qui és per a tenir sempre raó». La dita d'Oliver és ben certa: «*Dins l'escriptor més pur dorm un folliculari.*»

El seu temperament reservadíssim no s'adeia a la correspondència, que en té poca de gaire interès. Es admirable, en canvi, el seu aplec de *Rondalles* i notes folklòriques com aquella *Què diuen els ocells?* Fins són admirables les notes que posava als seus poemes. Es curiós allò que en diu Josep Sebastià Pons: «Quan llegia per primera vegada el *Canigó* de Verdaguer, la magnífica fluïdesa de l'estil em cegava poc a poc la vista i l'enteniment com si fos indigne d'assaborir una mel collida entre núvols. Així, per descansar a peu pla, m'entretenia amb les notes saboroses i menudes que clouen el poema.» També en aquestes notes m'havia parat més d'un cop.

La prosa de Verdaguer ens revela una vegada més les seves grans dificultats vençudes. Verdaguer mai no seguí la seva comoditat. Tota la seva obra és sortida d'un treball pacientíssim, d'un estudi infatigable.

JOSEP MARIA CAPDEVILA

L'actualitat literària

Reportatges polítics

Encara que el recull de biografies, una mica barrejades quant a importància dels biografiats i una mica desiguals pel que fa a valor anecdòtic, que Domènec de Bellmunt ha aplegat sota el títol *Homes de la Terra*, no vulgui ésser un llibre polític, sinó un exemplari modern de vides atzaroses o triomfadores, dintre la modèstia del nostre material humà, em sembla que, pel tipus de literatura que representa, com pels lectors als quals va adreçat, pot classificar-se com a reportatge polític, que sens dubte té un interès positiu per a vastos sectors del nostre públic.

Dintre el mateix sector literari, *El 6 d'octubre tal com jo l'he vist*, per L. Aymamí i Baudina, el primer intent — i segurament no el darrer — d'acarar-se amb els fets del 6 d'octubre i donar-ne una explicació ordenada i motivada, desvetllarà sens dubte, quan s'obri públicament un procés de revisió dels fets i les conductes d'aquells dies, moltes controvèrsies. Escrit en un llenguatge clar, amb llampecs d'emoció que potser són més sensibles per al lector pel fet de tractar-se de coses que ens afecten íntimament, el llibre d'Aymamí aclareix alguns episodis i deixa en la penombra, insolubles, alguns enigmes. Oportú o no, *El 6 d'octubre tal com jo l'he vist* és un llibre interessant.

La generació del 98 vista pels marxistes

La revista madrilenya *Leviatán*, que dirigeix Luis Araquistain i representa l'opinió de l'ala esquerra del partit socialista espanyol, publica sovint assaigs interessants sobre literatura, interpretada naturalment del punt de vista polític que inspira la publicació. En el número del mes corrent hi ha un estudi de F. Carmona Nenclares, sota el títol *La generación del 98 y nuestro momento histórico*, en el qual l'autor fa una crítica implacable de quatre figures destacades d'aquella generació, figures que si per alguna cosa s'han caracteritzat, no ha estat pas per una conseqüència massa estricta en opinions i ideals: Pío Baroja, Unamuno, Ramiro de Maeztu i Azorín. L'interès que puguin encara produir les novelles de l'autor de *Juventud, Egolatría*, l'admiració que, tot i llurs desconcertants evolucions polítiques, desvetlla sempre l'obra profunda i paradoxal d'Unamuno i l'estil meravellós d'Azorín, així com el desprestigi de Maeztu, anarquista convertit al reaccionarisme més furibund, no priven de veure els encerts que té Carmona en la seva crítica marxista i els desorbitaments als quals el força la seva posició ideològica. Sembla, per diversos símptomes, que la màxima figura literària espanyola, per als socialistes de *Leviatán*, actualment és Valle-Inclán. Que no se'n refiïn gaire.

Xeng Txeng, poeta i filòsof

Acudiren en bon nombre els socis del Conferència Club a sentir com el jove escriptor xinès Xeng-Txeng, autor de *Ma mère et moi*, els parlava de l'orient i l'occident tal com ell els havia vist. L'accent gutural i ple d'aguts i falsets d'aquella figura menuda, vestida d'un llampant smoking, ens presentà, al través dels filòsofs nacionals xinesos, el concepte tradicional de la vida al gran imperi que avui els japonesos estàn cruspint-se per etapes, i l'ambició d'eternitat que explica la indiferència davant la vida i la mort i la lluita tenaç amb la naturalesa, característiques ben particulars d'aquell poble immens. Després parlà de l'occident, s'extasià amb el Renaixement, condemnà els nacionalismes agressius i les doctrines violentes, i acabà amb un sermó humanista. Tot plegat més aviat defraudà els gustadors d'emocions, que haurien preferit que el novellista xinès els hagués parlat de Txang-Kai-Xec i d'aquells comunistes tan impressionants que ens pinta, per exemple, el Malraux de *La Condition Humaine*.

Polèmiques literàries

A l'entorn de la concessió del Premi Crexells — o millor dit, de la seva no concessió a un autor determinat —, s'ha muntat una polèmica sorollosa, alguns dels ecos de la qual han arribat a les planes de MIRADOR, i que ha estat provocada pel zel inoperant i un xic impertinent d'un amic oficiós, i seguida amb un evident desorbitament per l'autor carbassejat, que no tenia altra feina que callar i publicar el seu llibre. Encara que tot això ajudi a fixar l'atenció dels lectors sobre llibres catalans, i ara ens calen totes les propagandes, sembla una mica excessiva la violència que ha assolit la polèmica, i tot plegat massa revelador de la misèria indiscutible del nostre món intellectual.

I la setmana entrant, el Dia del Llibre

Hom està ja a l'aguait de l'allau de llibres nous que omplirà prestatges i parades, el dia 23. Cada autor confia que el seu llibre sigui el llibre de la diada. Jo només voldria, en canvi, i aquest desig, si bé es més desinteressat, és molt més difícil, gairebé impossible, d'ésser realitzat, que cada lector que compri, per la suggestió de la diada, un llibre, el llegeixi, en resti satisfet, i no es pugui ja despendre del virus de la lectura per tots els dies de la seva vida. Amèn.

R. T. M.

Sant Tomàs Morus

Un fet que estrictament no pasa d'ésser anecdòtic posa, aquests dies, de relleu la figura interessantíssima i admirable de l'humanista anglès Tomàs Morus. L'Església Catòlica es prepara, aquests dies, per celebrar la seva canonització, com a adversari del protestantisme i de l'anglicanisme i, sobretot, com a màrtir.

En recordar el nom de Tomàs Morus forçosament ens vénen a la memòria els noms de dos dels seus contemporanis, Erasme de Rotterdam i el nostre Lluís Vives, els quals, proveïts d'una cultura humanística formidable i gairebé mai no igualada i d'una personalitat forta i segura, es trobaren enmig d'un dels fets més interessants de la història d'occident, en uns moments que foren definitius per la sort d'Europa no tan solament des d'un punt de vista polític— en què tant influïen—sinó també, més important encara, pel que fa al destí de la creença de pobles sencers. Epoca d'inquietuds i de dubtes; vençut el medievalisme supersticiós, es plantegen una sèrie de problemes en els quals van unides la religió, la política i la filosofia. Mentre impera l'absolutisme, tot de pobles es preparen a combatre i morir en defensa de llur religió; i es promouen les bregues civils, dividits en creences, i allà on l'absolutisme és tan fort que impedeix la divisió—com a Espanya, sota els Habsburg—l'esperit bellicós s'ha de contenir tres segles per esclatar en guerra civil. Intelligències tan privilegiades com les d'Erasme, Vives i Morus s'adonaren ben bé de la gravetat de llur època i proposaren solucions i intentaren resoldre els problemes formulats, ja que tots tres podien influir directament en els sobirans més potents d'Europa. Llurs propòsits, però, sempre estigueren subordinats a fets d'ordre polític en oposar-se als quals fracassaren; i aquest és el cas de Tomàs Morus.

Tomàs Morus, per Holbein

Tomàs Morus nasqué a Londres el 7 de febrer del 1478; de jove visqué prop del cardenal Morton, arquebisbe de Canterbury, i estudià a Oxford on aprengué el grec, llengua que sempre dominà i de la qual, amb la collaboració d'Erasme, traduí al llatí alguns dels diàlegs de Llucià de Samòsata, obra que tant influí en l'*Elogi de la Follia* d'aquell. Morus estudià lleis i arribà fins a canceller del regne (1528), nomenat per Enric VIII en substitució del cardenal Wolsey. Però, precisament d'aquí vingué la desgràcia de Morus: el cardenal Wolsey desitjava ésser papa i confiava en l'ajuda de l'emperador Carles, gran amic seu, però quan morí el pontífex, l'emperador féu elegir el seu mestre Hadrià d'Utrecht, degà de Lovaina; enutjat Wolsey, versemblantment suscità en l'ànim d'Enric VIII d'Anglaterra la idea de divorciar-se de la seva muller Caterina de Catalunya-Aragó, tia, pel fet d'ésser filla del comte-rei Ferran II el Catòlic, de l'emperador Carles. Enric VIII volgué de totes passades que Tomàs Morus aprovés el seu divorci, però la resposta de l'humanista fou la dimissió del seu alt càrrec (1532). L'any següent Morus es negà a assistir a la coronació de la nova reina Anna Boleyn. Enric VIII, desitjós de totes maneres de sotmetre la voluntat de Tomàs Morus, ideà un jurament de fidelitat individual en el qual calia reconèixer Anna Boleyn com a reina legítima, declarar ilegal el matrimoni amb Caterina de Catalunya-Aragó i no reconèixer altra autoritat estranya al regne — és a dir el pontífex romà —. Tomàs Morus es mantingué ferm en la seva posició ortodoxa i a resultes d'això fou tancat a la Torre de Londres, sempre inflexible a tota proposició que se li féu de reconciliació amb el rei. El 7 de juliol de 1535 fou decapitat, amb serenitat socràtica i preparació cristiana. En el precís moment que caigué el seu cap per terra, Enric VIII s'adonà de la gran injustícia que acabava de cometre; un any després, poc més o menys, Anna Boleyn era, així mateix, decapitada.

L'obra que posà Tomàs Morus en un lloc importantíssim de la història del pensament humà és el seu llibre titulat, seguint les primeres edicions, *De optimo reipublicae statu deque nova insula Vtopia, libellus vere aureus, nec minus salutaris quam festivus, clarissimi disertissimique viri Thomae Mori inclytae civitatis Londinensis civis et vicecomitis*, i conegut universalment amb el nom d'*Utopia*, publicat l'any 1516. Tomàs Morus, amb un estil deliciós i en un llatí elegantíssim, descriu el país ideal, la Utopia —que vol dir cap lloc—, al mateix temps que critica les condicions d'Anglaterra— condicions que, dos segles després, posarà com a exemple Voltaire a França—. Utopia és el país ideal, de perfecta estructuració, en la qual, menys els cinc-cents savis que governen, tothom treballa sis hores; cada deu anys les famílies canvien de casa per tal que no existeixi el dret de propietat; la família hi és reconeguda, però és admès el divorci. Molt és pres a Plató; però en general la idea és del tot personal i feta de cara a criticar l'organització d'Anglaterra.

Erasme dedicà a Tomàs Morus la seva obra més famosa, l'*Elogi de la Follia*. «La senzilla coincidència que el teu gentil cognom sigui tan semblant a Moria, que és el nom donat pels grecs a la Follia, i no perquè tinguis cap relació amb aquesta deessa, car tothom convé que n'ets gran enemic», és el motiu aparent de la dedicatòria.

La posició de Tomàs Morus davant l'*Elogi de la Follia* és molt interessant si es té en compte que aquesta obra ha estat sempre titllada d'irreverent i herètica, i que, avui encara, consta a l'*Index* de llibres prohibits.

Morus, a propòsit d'aquest llibre, digué que Erasme era «un dels excellents teòlegs», i defensà la seva ortodòxia dient que ell la garantia i que tot atac és una calúmnia «no solament manifesta, sinó també fútil i inepta».

MARTÍ DE RIQUER

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots als esforços o exercicis fàcilment i dispensant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i América

NOTA.—Dirigint-se: trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

SI ÉS ELÈCTRIC I PER AL VOSTRE AUTOMÒBIL ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al GARATGE ELÈCTRIC CARRER MOIÀ, 618 - (Aribau i Diagonal)

Sastreria Modelo

Les més grans novetats per a primavera i estiu

*

Vestits confeccionats en altes qualitats per a Senyor i Nen

*

11, Rambla Canaletes, 11

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIÓS

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Joaquim Ros

Joaquim Ros duu sobre seu la llavor fertilíssima d'aquella Escola de Bells Oficis que dirigia Francesc Galí. Aquesta Escola, que té al seu actiu, ara immobilitzat, haver donat orientació profunda a una gran part de joves artistes catalans, posseeix un gran mèrit que cal endossar sense pensar-s'hi gota a la persona del seu director. Formà personalitats sense vestir-les amb un informe estètic únic, sense emmarcar la massa en motllos rígids. D'aquí ve que molts dels que per ella passaren ofereixin unes trajectòries de les quals seria difícil determinar el seu primer moviment impellent.

L'escultor Ros és segurament un dels que sortí disparat amb més força del recinte del carrer d'Urgell. Va anar a parar al terreny de la creació amb el pinyó lliure que li havia facilitat la tasca pedagògica de l'Escola. En aquesta situació ha tingut diverses alternatives que darrerament s'han solidificat en forma d'un gènere que, si no és nou, té en canvi una característica tan personal que bé podria considerar-s'hi. El fort d'aquesta producció és el bibelot en el qual Ros ha introduït participacions de l'escultura pura i del decorativisme. El resultat, així, és d'una disparitat que si ocasiona un perjudici, és solament en l'accepció del conjunt. Peça per peça, l'escultor hi guanya.

Ros entén molt bé la viabilitat del bibelot donant-li, ultra el que hem esmentat, una perfecció limitada per la gràcia i l'anècdota al seu punt just. Constituiria un mal pas per a l'autor voler abastar l'altre pla de l'escultura en un moment en què es creiés postergat per allò que a la babalà se'n diu un gènere menor. Li caldria sospesar els valors intrínsecs que figuren en les dues branques i potser quedaria parat amb la sorpresa del major rendiment artístic del bibelot en alguna ocasió. Aquest vol, en efecte, una sensibilitat aplicada que Ros caça al vol amb una sorprenent traça i malícia.

Si hem apuntat aquesta opinió, és perquè sabem que Ros procura encaminar la seva labor en aquella directriu. I com que la crítica molt sovint s'ha de fer consellera amb la més absoluta bona fe, sortim al pas de la idea renovadora per a dir que no la considerem oportuna, sinó obertament temerària, ja que tot el que Ros ha pogut superar en la pràctica de l'especialitat, fentne quelcom d'immillorable, s'aniria a perdre en provatures que, tot i reeixint, tindrien de dolent l'abandó de l'espècie escultòrica d'avui, que és on l'esperen els millors èxits.

Martí Vives

Acabada de visitar l'exposició que Martí Vives té oberta a la Sala Parés és perfectament fàcil dibuixar-lo i extreure la seva filiació artística. Vives és un bon pintor, un excellent pintor, que treballa en règims d'influències de la naturalesa. D'ella en fa remarcar la dolçor i l'agressivitat, la poesia i la repulsió, l'amor i la temença.

Aquesta condició proteica, lluny d'inferir als seus quadros l'aspecte de la versatilitat, ens mostra un temperament que enmig de les variacions sempre troba una línia de conducta notable, i per tant allò que podria ésser fatal específicament, no és més que una virtut pictòrica en Vives, de la qual es serveix per matisar la seva producció i fer-la aplicable a tots els paladars que exigeixin emoció pura sense immiscuir-se implacablement en la qüestió d'unitat. Martí Vives apareix impulsivament *fauve* en teles com les números 1 i 3, per tornar-se reflexiu i poeta lent en altres com les 4 i 7, que són obres portades amb un concepte simfònic remarcable, cuites al foc lent del panteisme i pictòricament eufòriques.

En general, és una exposició a la qual una joventut desesperada encomana les naturals suggestions i, afegint-s'hi l'amabilitat visual i la tècnica sòbria, queda per a ésser recordada amb una perfecta importància, que no s'adiu massa amb la modèstia amb què s'ha investit aquest conjunt del pintor rossellonenc.

Pasqual Roch

La jove pintura valenciana no deixa d'ésser un secret insoluble per als aficionats sedentaris. Per això, el fet de la presentació a Barcelona de Pasqual Roch, membre d'Acció d'Art, pot considerar-se un esdeveniment que caldria que es repetís amb una prolongada freqüència, oi més ara que estem en plena alenada d'intensificació de relacions. A part d'aquesta qüestió, n'hi ha una segona que concedeix el màximum d'interès a l'exposició de l'esmentat artista, que és la del seu notable valer personal. Constatem de seguida que Roch és un pintor de raça. Té una desimboltura francament reeixida, plena d'encerts consecutius que s'inicien a la intelligència i acaben en una paleta brillant, que sap penetrar en la intimitat dels problemes de la llum i donar-los un expandiment amplíssim. Excelleix així mateix a prodigar una força ambiental d'una maduresa tal que no és gens exagerat expressar-nos en termes totalment encomiàstics i allunyar aquella vaga idea de reserva sempre susceptible de desvetllar la troballa d'un nou virtuós.

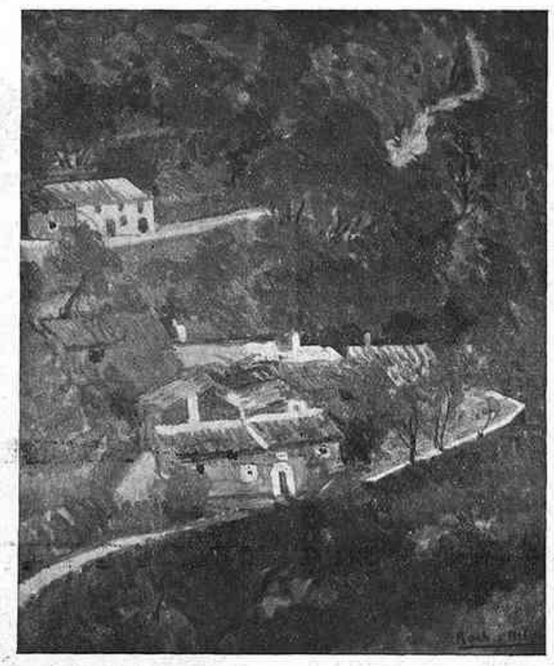

Pasqual Roch — Camins al fons (Deià, Mallorca)

J. Ros — Noia amb mantellina

Aquesta aludida salut d'ambient l'amaneix amb aportacions literàries tan pronunciades com pot observar-se en els transsumptes mallorquins i en la tela número 7, en la qual, sota una simplicitat de primer ordre, hi ha esfilagarsades una gran sèrie d'emotivitats positives.

Pel que fa a les excellències de la seva manera de captar la llum i el color, remarquem el *Parc des Buttes-Chaumont* i el *Caminet*. Tot plegat ens fa opinar respecte l'encert que constituiria que aquest notable pintor valencià repetís les seves visites amb una regular assiduïtat.

ENRIC F. GUAL

NO HO DUBTEU: Els millors llibres de cuina catalana són els d'IGNACI DOMENECH
APATS, rústica 6 ptes., tela 10 ptes.
LA TECA, rústica 3 ptes., tela 5 ptes.
Demaneu-los als millors llibreters o bé a l'autor, Bailén, 122, pral. 2.ª- Barcelona

La divulgació de l'art modern

Heus ací una empresa alhora temptadora i perillosa, aquesta que ha volgut abordar l'excellent magazine *D'Ací i d'Allà* en el seu número corresponent a l'hivern passat. Per bé que, tenint en compte el caràcter esporàdic de l'aventura, en realitat podríem dir que *D'Ací i d'Allà* s'ha limitat a donar hospitalitat i a prestar el seu pavelló a un sector de la nostra activitat artística mancat, per raons diverses i aviat comprensibles, d'un òrgan normal de contacte directe amb el públic.

Carles Soldevila pronuncia des del pòrtic unes discretes consideracions destinades a trencar el glaç de la introducció i s'esborra tot seguit darrera una cortina. Gatcpac i Adlan queden amos del terreny. A aquestes dues entitats pertoca, doncs, repartir-se el gust d'haver accedit a la temptació llaminera i els inconvenients que pressuposa el sol fet d'acceptar la responsabilitat de córrer un risc.

Si els propòsits anunciats eren, com creiem, sincers, cal reconèixer que apuntaven cap a una ambició mereixedora de tots els elogis. Pel que sembla, hom duia l'intent de fer una mena d'arqueig succint, amb caràcter divulgador, del garbuix de fenòmens d'ordre pràctic i teòric que han bastit l'esquelet i han modelat la carn d'aquest ésser proteic, paradoxal i fins monstruós des de més d'un punt de vista que hem convingut d'anomenar «art modern». L'hora actual és propícia a aquesta mena d'exercicis. La fatiga produïda pel desfici incontrolat que hauria volgut remoure totes les perspectives de l'esperit humà durant la primera dècada de postguerra ha anat convidant tothom a asseure's en aquests redossos de bon repòs on es preparen les revisions. L'art modern, audaç guerrer doblat de gran trapella, inútilment hauria fet el sord a aquesta crida. De bon o de mal grat, des de fa uns pocs anys va ordenant els elements que, de mica en mica, permetran un dia o altre destriar netament tot el que d'equívoc i de desaforat ha conviscut dintre seu massa íntimament lligat a la claredat i a la mesura.

F. Borès — Pintura

Dos importants factors naturals han collaborat eficaçment a aquest corrent prerevisionista: en primer lloc el temps, destructor implacable — com apuntava Joseph de Maistre — de tot el que ha estat fet sense la seva collaboració. D'altra banda, l'estretor econòmica internacional que ha enderrocat sense miraments les organitzacions mercantils interessades en la persistència d'un confusionisme comodíssim per a l'explotació d'esnobs i de provincians. Gràcies a aquests dos factors, l'art modern ha anat perdent una bona part d'aquell aspecte de monstre inabordable que, pres en conjunt — volem dir sumant amb signe positiu tots els elements que l'integraven —, oferia en un temps encara fresc en la memòria de tothom. Podia comparar-se a un arbre espantosament ofegat de fullaraca i plagat de paràsits i d'excrescències patològiques. Es comprèn que, davant la massa informe, els malfiats i els curts de vista sospitessin la presència d'una fantasma i rebutgessin de creure en l'existència real del tronc, de les branques i dels branquillons corresponents per la difícil visibilitat d'aquesta jerarquia orgànica. Com es comprèn, també, l'actitud dels que, a l'altre extrem de la palanca, es valien de tot per a establir un contrapès, mal fos acceptant el concurs de l'absurd i fins del joc brut. I pobre de tot aquell que, seduït per l'instint dels equilibris ponderats, gosava interposar-se entre moros i cristians. Però precisament aquesta atmosfera efervescent, d'altes passions contradictòries, afirmava l'existència innegable de quelcom que posseïa una vitalitat robustíssima. Tan robusta que, per ell mateix, d'una manera automàtica, l'arbre ha anat desprenent-se de paràsits i de fullaraca sobrera a mesura que, de recursos circumstancialment defensius, es convertien en perills per a la seva existència. Actualment, es pot dir que ja no espera sinó la poda amb què els mateixos artistes es cuidaran d'ajustar-lo a les proporcions que li escauen.

El moment d'ara, doncs, significa, en primer lloc, l'arribada a un terreny francament obert al diàleg comprensiu. Per tant, els extremismes de banda i banda esdevenen, afortunadament, desuets i gratuits. Es així com veiem avui la bandera més alta de la reacció anant a parar a les mans d'alguns professionals de l'estridència que, de batzegada, han donat la volta al cercle i descobert la darrera paradoxa reclamística en l'apologia dels fòssils més odiats fa quatre dies. Per contra, la velocitat amb què envellien tantes darreres novetats estantisses ha fet completament insostenible la posició del típic avantguardista sistemàtic que, estrafent les paraules de Terenci, semblava haver fet vot de proclamar en tota ocasió: «Sóc un innovador, i res del que és nou no m'és estrany».

En aquestes condicions, cal que hom intenti de fer participar el públic sensible — prou i masa desorientat per polèmiques bizantines i desmoralitzat amb espectacles barroers — en la marxa cap el camí de l'entesa cordial. Cal, però, posar-lo, abans que res, en situació de compendre; condició indispensable per a estimar. Impossible indicar en unes breus línies les exigències d'un criteri divulgador. Indiquem, no obstant, una norma general inexcusable: sinceritat i transparència. Destriar els resultats efectius dels que han estat el fruit d'un recurs passatger d'estratègia o d'anàlisi; aclarir el nexe que lliga i ha lligat els diferents camins enfocats cap a un mateix objectiu; bandejar amb decisió l'embolic de corriols demostrats inútils o superflus; confessar les contramarxes forçades; els errors inevitables en tota exploració... I, sobretot, fer una versió planera dels textos doctrinals procurant convertir en exotèric l'esotèric i denunciant sense escarafalls els moments en què l'esoterisme, més o mens ben disfressat, es converteix en el desbarrar incoherent on coincideixen els iluminats i els farsants.

Els hostes accidentals del darrer *D'Ací i d'Allà* han provat de fer un esforç divulgador amb un mètode segurament menys estimable que els propòsits que els han empès a enfilar-se a la tribuna i engrapar l'altaveu. En definitiva, han ofert al públic un reflex parcial del monstre que era l'art contemporani en els dies, no pas massa llunyans, que recordava l'espectacle d'un poble de barraques de fira amb una pitonissa allucinada o un pallasso fent el *boniment* davant de cada porta. Mal sistema, creiem, per a aclarir conceptes discutits i desfer equívocs enutjosos. A més, hi ha el perill de donar armes als maliciosos interessats a presentar l'assaig com un esplai d'esnobs o com una vitrina confeccionada expressament per a propagar una altra vegada l'orientació partidista d'artistes cars als animadors d'aquesta edició. No ens faria cap honor figurar en aquest cor de la malícia. Preferim creure en un afany excessiu d'objectivitat. O, potser amb més justesa, atribuir aquella posició en certa manera conservadora a la recança d'abandonar el séc adquirit en els temps de lluita heroica.

Què haurem de dir, davant d'aquesta actitud? Saludarem per enèsima vegada la illustre figura de Don Quixot; plens de simpatia per l'apassionament inútil d'una follia tan superior a la lamentable literatura que l'havia nodrit. Però reservarem intacte el dret de negar-nos a considerar ningú com un filisteu pel simple fet de resistir-se a creure en l'eficàcia de les patacades dels moliris de vent.

ALBERT JUNYENT

Pròximament, articles de MAURICE VLAMINCK *i* HENRI MATISSE.

A L'EDAT MITJANA

—Ara és el moment d'assegurar-se contra l'incendi!

(*Il Settebello*, Roma)

La senyora Putifar, al cast Josep.—Uix, porc jueu!

(*Der Simpl*, Praga)

RUPTURA

—Torna'm les cartes.

—Sí... sí... Però no em recordo a qui les vaig deixar.

(*Candide*, París)

—Doctor, és un cas urgent! El meu nen s'acaba d'empassar un duro!

—No puc venir fins demà.

—Així, deixi'm cinc pessetes.

(*Il 420*, Florència)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

donar un pes als objectes d'argent sense que esdevinguin feixucs...
alliberar-los de la monotonia sense fer-ne una cosa turmentada...
i obtenir unes formes pures i amables sense caure en un funcionalisme fred,

són els 3 PUNTS capitals on convergeix l'atenció de

J. ROCA, JOIER — Passeig de Gràcia, 18 BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

MUSICA I RADIO

Sinopsi biogràfica

(*Continuació. Vegi's* MIRADOR, *número* 319)

Johann Sebastian Bach

L'any 1707 el trobem fent d'organista a Mülhausen. Té l'esperança que per al transport de les seves *mobilia* «hom l'ajudarà almenys posant a la seva disposició una tartana». A la mateixa època, Bach es casa amb la seva cosina Maria Bàrbara. A Mülhausen, es troba de nou davant de nous mals de cap: la lluita acarnissada entre la

Händel i Jordi I d'Anglaterra

pietat religiosa i l'ortodòxia luterana. Al cap d'un any ja dimiteix i entra al servei del duc de Weimar (1708). Allí fa música «amb setze músics revestits amb lliurea de lacai i ben plantats».

El sojorn a Weimar acabà en 1717 amb una dissonància: «El 6 de novembre, l'actual organista i *concert-meister* Bach, ha estat detingut pel tribunal regional per haver volgut forçar amb entossudiment la

seva dimissió i no fou deslliurat fins el 2 de desembre de la presó després d'haver estat acomiadat d'una manera gens polida».

L'any 1717, Bach entra al servei del príncep Leopold d'Anhalt-Köthen. «En ell, jo havia trobat un príncep benvolent, amant i coneixedor de la música, prop del qual imaginava acabar els darrers anys de la meva vida.» D'acord amb les necessitats de la cort de Köthen, la producció de Bach es concentra en la música de cambra. Per l'octubre de 1718, se'n va a Halle, per trobar-hi Händel. Però malauradament aquest havia marxat el mateix dia. Mort de Maria Bàrbara. Bach es casa amb la cantant Anna Magdalena Wülken.

La política d'Europa passa per una transformació profunda. Suècia perd per a sempre el seu caràcter de gran potència després de la pau d'Estocolm i de Nystadt. Rússia ocuparà el seu lloc. El príncep Eugeni crea la potència de l'Austria moderna. Frederic Guillem I organitza la Prússia. L'idilli de Köthen comença a perdre el seu encís per a Bach, quan el seu príncep Leopold es casa amb una dona *amusa*, cosa que disminueix la seva inclinació musical.

Georg Friedrich Händel

D'Itàlia, Händel se'n va a Londres, on se'l crida insistentment, no sense haver-se fet contractar abans com a *kapellmeister* a la cort d'Hannover. Passant per Düsseldorf, l'elector del Palatinat li féu present d'un magnífic servei de taula d'argent. Exits brillants d'òperes a Londres. Activitats a la cort d'Hannover. Però ja vers la fi de novembre de l'any 1712, el nom de Händel reapareix en els diaris de Londres amb motiu de la seva nova òpera *II pastor Fido*.

En 1713, la guerra de successió acaba amb la pau d'Utrecht. Anglaterra rep la Terra-Nova, abans francesa, i la Nova Escòcia, a Amèrica, Gibraltar a Europa. Händel s'encarrega d'escriure la música per a la festa solemne de la pau. El *Te Deum* compost per a aquesta ocasió té un èxit esclatant. La reina Anna concedeix al compositor una renda anual de 200 lliures.

Per la composició del *Te Deum* d'Utrecht, Händel cau en les intrigues i les querelles que es formen a l'entorn de la successió del tron de la reina Anna. El resultat fou que Händel no pogué comparèixer més a la cort, després que Georg d'Hannover, antic protector seu, havia pujat al tron. Però a la ciutat mateixa li deixaven lliure camp i pogué fer representar diverses òperes seves amb gran èxit. Una reconciliació amb el rei no es féu esperar. En companyia seva, Händel es troba en 1716 a Alemanya, on escriu la seva darrera obra alemanya, una *Passió* sobre un text de Brockes.

(*Seguirà*)

Notícies musicals de Barcelona

El Quartet de Dresde

En el darrer concert de la Cultural s'ha presentat de nou aquest excellent conjunt amb un programa clàssic (Beethoven, Dvorak, Brahms). Conjunt d'una alta cultura musical, el qual, sobretot en els temps lents, sap posar en evidència el seu meravellós equilibri. Gran èxit davant del nombrós públic, el qual demanà i obtingué una obra fora de programa. Quan aquestes ratlles seran impreses, ja haurà tocat en aquesta mateixa associació el gran pianista Rachmaninoff, el compositor del famós preludi.

Festival d'autors espanyols

La Banda Municipal dedicà el seu darrer concert en commemoració solemne de la festa de la República a un programa, que contenía, a part d'obres ben conegudes de Garreta, Vives, Guridi, Usandizaga, una bonica sardana de Josep M. Ruera, dues danses fantàstiques de Turina i dues gracioses *Escenes de Ballet* (de la suite *El Rusc*) de Ricard Lamote de Grignon. Exit esclatant pels compositors i els mestres Lamote de Grignon, pare i fill, els quals es repartiren la direcció del programa.

La «Història del Soldat»

Definitivament s'ha posat per al dia 17 de maig l'estrena de l'escenificació de la *Història del Soldat* de Stravinsky. La sessió tindrà lloc al Teatre Studium.

Robert Gerhard premiat

Dels tres premis que la Generalitat havia creat per a diferents gèneres musicals, només fou concedit el que es preveia per a un ballet per a orquestra. De les dues partitures de ballets presentades al jurat — que estava compost per Pau Casals (president), Josep Barberà, Mn. Casajús, Francesc Pujol, Eduard Toldrà —, fou acordat el premi a la música per a un ballet, de Robert Gerhard. Cap de les altres composicions presentades — ni les vuit partitures per a cor i orquestra, ni el mateix número d'obres de música de cambra — no havia estat trobada pel jurat digna d'ésser premiada. L'adjudicació del premi a Gerhard havia estat feta per la majoria de vots del jurat, contra un vot negatiu.

La personalitat artística de Robert Gerhard és massa coneguda dels lectors de MIRADOR, perquè tinguem necessitat de presentar-lo de nou. Nosaltres, sens dubte, expressem els sentiments de molts dels nostres lectors en felicitar de tot cor el jove compositor per aquesta qualificació oficial, la més alta que la nostra terra pugui oferir als seus joves compositors. Fins avui no hem tingut mai ocasió d'oir obres de Gerhard, i naturalment, ignorem per complet el caracter del seu ballet premiat. Els seus llargs estudis amb Arnold Schönberg li asseguren la més alta qualificació artística i la més severa disciplina espiritual a les quals un jove compositor dels nostres dies pugui aspirar. Els fragments del seu gran oratori *Jaume I* foren una de les revelacions de la festa internacional de música d'Amsterdam l'any 1932 i han estat objecte a tot arreu dels comentaris més elogiosos.

La mateixa festa de la S.I.M. que s'ha de celebrar l'any que ve a Barcelona — hi tindrà lloc veritablement? — serà una bona ocasió per a fer conèixer el nou ballet de Gerhard, el qual, segons la majoria de la comissió de la Generalitat de Catalunya, és l'obra representativa de la jove generació de compositors catalans d'aquest any. No volent esperar tant temps per a tenir almenys una idea general d'aquesta obra, hem demanat al mestre Gerhard de revelar als

Robert Gerhard

lectors de MIRADOR l'argument i el caràcter essencial de la seva nova composició. Esperem doncs que dintre de poc podrem tornar-ne a parlar i la pròxima vegada amb més extensió i més detalls.

O. M.

Otto Klemperer a Barcelona

No és gaire fàcil de jutjar aquest gran artista després dels seus dos concerts a l'Associació de Música «da Camera». Klemperer no és l'home de les improvisacions ràpides que, com tants altres directors comerciants, aspiren només a donar al públic un espectacle brillant. La seva activitat ha sabut realitzar-se de la manera més eficaç en un treball permanent, orgànic, a llarg venciment. Car Klemperer és alguna cosa més que un pur especialista del seu ofici, que un simple virtuós de la batuta. Es una d'aquestes riques personalitats que viuen enmig de la realitat de llur època, que en sofreixen totes les emocions i tots els trasbalsos i, el que és més essencial, que hi reaccionen com a ciutadà i com artista. Tothora aquesta realitat inquieta de la nostra època ha trobat en ell una repercussió vibrant que l'ha forçat a sortir del camp estret de la professió per a enfrontar-se amb els múltiples problemes espirituals i reals de la nostra època.

Necessàriament un home així havia d'esdevenir l'àrbitre i l'avantguardista de la música contemporània. La majoria de les obres de Stravinsky, de Hindemith, de Milhaud, de Schönberg, de Krenek, de Toch i de molts d'altres han estat estrenades per ell i dutes per ell d'un cap a l'altre del món. I necessàriament també Klemperer havia d'esdevenir alhora un dels *régisseurs* més formidables de la nostra època que en una unitat meravellosa i no realitzada fins ara mai fins un tal grau, donava una orientació genial i de perfecta concordància a l'escena, al menor gest dels cantants i a l'orquestra. Les representacions en la Kroll-Oper, l'Opera de l'Estat a Berlín, del *Vaixell Fantasma*, del *Figaro*, del *Don Juan*, del *Cardillac* de Hindemith, d'*Edip Rei* de Stravinsky, d'*El pobre mariner* de Milhaud, etc., sota la seva direcció musical i escenogràfica estan voltades ja d'una glòria llegendària. Els seus concerts en aquest mateix teatre, amb les seves interpretacions d'una absoluta fidelitat a l'esperit i a la partitura de les obres, de Bach, de Beethoven, de Mozart, fins a Debussy, Bruckner, Mahler i tot el repertori modern, no han estat altra cosa que una de les conseqüències lògiques d'aquest esperit disciplinat, concentrat, de la més vasta cultura i d'una enorme exigència envers ell mateix i envers els seus collaboradors.

Es molt significatiu per aquest gran músic que refusi la tarima i el faristol que utilitzen tots els grans directors d'orquestra per a situar-se al mateix nivell que els músics, com un igual entre altres iguals, sense elevar-se visiblement, per un virtuosisme pretensiós, per damunt de l'orquestra. Amb els seus amplis gestos d'una expressivitat mai vista, d'una mímica gairebé de dansarí, Klemperer exerceix una doble suggestió sobre l'orquestra i sobre el públic que obliga la primera a una concentració molt més severa i el darrer a una atenció ininterrompuda. Un fi joc dels seus canells li permet de dibuixar els menors matisos expressius i sonors. Quan prepara un dels lluminosos punts culminants tan freqüents en les simfonies de Beethoven o en els preludis de les òperes de Wagner, roman gairebé impassible, gairebé immòbil, però en una tensió inquietant per tal de provocar i fer esclatar el moment decisiu amb una eficàcia redoblada, fanàtica, culminant.

El programa dels seus dos concerts a Barcelona no ha ofert cap obra que no hagi estat executada moltes vegades a casa nostra i ha anat des de Mozart i Beethoven fins a Brahms, Wagner i Debussy. En la interpretació d'aquestes obres tan conegudes, Klemperer ha rebutjat tota reminiscència del convencionalisme rutinari. La síntesi meravellosa entre una elaboració meticulosa i íntegra dels menors detalls i un desenrotllament emocionant de les formes i de les grans línies melòdiques, ens ha

Otto Klemperer

ofert entre altres unes audicions sensacionals dels preludis del *Lohengrin* i del *Tristany*, de la *Leonora n.º 3* i de la *Cinquena Simfonia* o encara de la meravellosa *Simfonia en sol menor* de Mozart. El públic de l'Associació de Música «Da Camera» reservà a Otto Klemperer una acollida triomfal.

OTTO MAYER

En la jungla infernal del Gran Chaco

(*Ve de la pàgina* 2)

UNS CURIOSOS GUARDIANS

En testimoniatge d'estima, el cacic ens donà una cabanya de palla a Perrier i a mi. Els homes passarien la nit al ras. Quan anava a entrar-hi, Perrier m'avisà:

—No us amoïneu si sentiu alguna cosa que es belluga en l'ombra—em digué—. Els indis dels tròpics tenen el costum d'estatjar en les cabanyes algunes serps vagament domesticades, sovint boes, que els defensen de les altres i especialment de les verinoses. Quan es fan grosses i hi ha el risc que es converteixin en tan perilloses com les altres, amb tot respecte les deixen anar a la jungla.

LES DONES

Tot esperant, vaig anar a donar un tomb. Els chulupis de la tribu (vaig evaluar llur nombre en més de dos-cents), vivien de fruites silvestres, peix i caça. Físicament, les dones no eren per l'estil dels homes. Les més joves, completament nues, oferien un cos magnífic que hauria enrisat un escultor; tenien un caminar de deesses. Semblaven encarregades de totes les feixugues feines del campament. En vaig veure que portaven a l'espatlla càrregues enormes de llenya seca. Una mica esquerpes, d'altra banda, rient rarament, acceptant cigarrets, però sense demanar-ne mai. Un soldat de l'escorta que, a despit de la consigna, s'esforcava a reeditar la història dels lengües del post de Muñoz oferint galetes, fou, quan arribà a proposicions més concretes, amenaçat amb una fletxa. No insistí més.

En un recó del campament, fortament tivades entre unes branques, s'assecaven unes pells de tigre que no presentaven cap senyal de bala, sinó uns talls estrets característics de les ferides de fletxa.

—Matar un tigre amb arma blanca és la patent de valentia d'un chulupi—m'informà Perrier que m'havia vingut a trobar en el meu passeig i acabava de clavar quatre hores de guàrdia suplementàries a l'home que oferia galetes—. En molts punts els costums dels primitius del Chaco s'assemblen als dels indígenes de l'Amazonas o dels decapitadors del Matto Grosso.

COSTUMS PRIMITIUS

—Així, per exemple—prosseguí Perrier—, quan un dels seus mor de malaltia, és rar que els altres no matin tots els membres de la família, i després d'això van a instal·lar el campament en una altra banda. Llur món és compost de bons esperits i de dolents. Adoren el sol, l'aigua i la lluna perquè dissipa en part les tenebres de la nit plenes de mals esperits. Ja veureu quina por tenen de la nit!... Per a ells el gos és un animal sagrat. No doneu mai una puntada de peu a un gos del campament, encara que us envesteixi. Es possible escapar-se d'una mossegada, però no de les fletxes. En certes èpoques de l'any, es lliuren a sacrificis humans per tal de conciliar-se el favor dels esperits. Són d'una resistència física increïble i, vós mateix ja heu pogut constatar-ho, es desplacen per la selva més inextricable amb una facilitat que té alguna cosa de prodigi. Són capaços de caminar dies sencers sense menjar. Certes arrels d'arbres i de lianes, com l'*usupo jhou*, de les quals s'alimenten en les expedicions, són factors importants d'aquesta extraordinària vitalitat. La coca no és sinó un pàllid estimulant al costat de l'*usupo jhou*. Mengen igualment d'altres arrels que els preserven de les febres. El més estrany de tot és la manera com es comuniquen entre ells quan cacen en la jungla. Es transmeten missatges a desenes de quilòmetres. Aquests salvatges, com se'ls diu, coneixen secrets de la natura que nosaltres ignorarem sempre.

LA POR DE LA NIT

Es féu fosc bruscament, com ocorre sota els tròpics. Una mena de pànic s'apoderà del campament indi. La sobtada amenaça d'una epidèmia mortal o la fi del món no haurien esverat pas tant. Perrier m'havia dit la veritat. Aquests primitius, als quals no fa por heure-se-les amb el tigre amb les fletxes per tota arma i menyspreen els perills de la jungla, temen la nit i els mals esperits que s'hi dissimulen. La tribu sencera estava sacsejada per la por de les tenebres, les dones i les criatures semblaven embogides. El bruixot tornà a entrar en escena. Un foc més important que els altres cremava al centre del campament. S'hi instal·là davant, seguit del cacic i dels notables de la tribu, posà a terra un timbal de fusta i s'assegué amb les cames creuades prop de les flames; el cacic i els notables l'imitaren. Entorn dels altres focs es formaren grups semblants, cada un amb un timbaler. Les dones es reuniren en l'avinguda principal del camp de quatre en quatre, donantse el braç. Els marrecs s'havien ficat dintre les cabanyes.

PER FORAGITAR ELS MALS ESPERITS

El bruixot, amb els dos punys, picà el timbal. Un udol de tempesta s'alçà en la nit. Fou el senyal del tumulte. Les dones es posaren a caminar, anant i venint a passos ràpids, marcant el ritme i engegant *ha, ha, ha* estridents. La majoria tenien els ulls tancats. En els grups d'homes el ritme era més lent. El bruixot i els homes dels timbals donaven un cop cada minut i la resta del temps, en veu baixa, tots alhora cantaven una mena de refrany incomprensible:

Hâmm-Hâmm-Hâmm-Hâmm!

JEAN ALLOUCHERIE

(*Seguirà*)

A. PEDRA
ODONTOLEG
ofereix als seus amics i clients el seu nou domicili
CORTS CATALANES, 584
(entre Plaça Universitat i Muntaner)
NOTA: A fi de poder atendre puntualment els seus clients, prega que ordenin reservar hora, trucant al telèfon 33899.

LLORENS
RAMBLA DE LES FLORS-30

CAMISERIA FITO BARCELONA
Importants rebaixes per ampliació SECCIO A MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006